Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 77 (1327) ♦ Четвер, 25 квітня 1996 року ♦ Ціна договірна

ГОЛОВУЮЧИЙ ЗУМІВ ЗАБЕЗПЕЧИТИ 214 ГОЛОСІВ. ДЛЯ КОНСТРУКТИВНОЇ РОБОТИ

Верховна Рада проголосувала за створення Тимчасової спеціальної комісії і її подальшу роботу над проектом Конституції, поданим Конституційною комісією

Парламентська хроніка

Ранкове засідання 24 квітня

Готовність до подолання перешкод була очевидна. Більшістю голосів депутати підтримали пропозицію головуючого на сесії першого заступника Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка розглядати питання порядку денного про проект Конституції України без традиційної розминки. Депутатам було подано проект постанови, що його запропонували 8 груп і фракцій. У ньому йдеться про доопрацювання проекту Конституції і подання його на повторне перше читання, утворення Тимчасової спеціальної комісії, а також про доручення цій комісії: взяти за основу проект Конституції, поданий Конституційною комісією, проаналізувати зауваження і пропозиції, доопрацювати його і внести на розгляд Верховної Ради. Додано і конкретний список членів згаданої комісії.

(Закінчення на 2-й стор.).

КОЖНІЙ ЛЮДИНІ — ПО ОДЕЖИНІ

Вельми важко повірити в те, що сталося на чернігівському «Чексілі». Основного в Україні виробника тканин не обминули свого часу простої, неплатежі, ностальгія за «розірваними зв'язками». Навіть місцева преса з цих причин співчутливо припинила писати про колишній камвольно-суконний комбінат.

І раптом — несподівана звістка. Президент відкритого акціонерного товариства «Чексіл» Віктор Попов отримав у Мадриді престижну міжнародну нагороду «Факел Бірмінгама» за «успіхи, досягнуті в економічній сфері за складних умов».

(Закінчення на 16-й стор.).

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Париж — не свято, а робота

Під час офіційного візиту до Французької Республіки делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради Олександром Морозом депутати мали бесіду у Міністерстві державної служби, державної реформи та децентралізації Франції, повідомляє Укрінформ. Глава парламенту, інші члени української делегації цікавилися досвідом роботи місцевих органів самоврядування Французької Республіки, системою розподілу функцій та відносинами державних установ і виборчих органів на місцях. Керівники міністерства детально ознайомили гостей з діяльністю комун, департаментів та регіонів, муніципальних, генеральних і регіональних рад, які обираються прямим загальним голосуванням. Відбувся обмін думками.

У розмові взяв участь Надзвичайний та Повноважний Посол України у Французькій Республіці Юрій Кочубей.

Урожай-96

Пожинатимемо те, що посіємо

Треба зробити все можливе, щоб успішно провести весняно-польові роботи, наголошувалося на недавній нараді керівників та відповідальних працівників міністерств та відомств, причетних до агропромислового виробництва, яка відбулася в Кабінеті міністрів України під головуванням віце-прем'єр-міністра Михайла Зубця. На ній, зокрема, констатували, що готовність техніки в господарствах на 2-3 відсотки нижча від минулорічного показника, забезпеченість бензином та дизельним наливом теж потребує кращого.

(Закінчення на 16-й стор.).

Чутки про смерть Д. Дудаєва цього разу не перебільшені

За повідомленням російських інформаційних агентств, у ніч з 21 на 22 квітня в районі села Гехи-Чу, розташованого за тридцять кілометрів від Грозного, після ракетного удару загинув лідер чеченських сил опору Джохар Дудаєв. «Дудаєва вбито, і в цьому немає сумніву», — заявив глава чеченської делегації на чечено-російських переговорах 1995 року Х. Єриханов. Деякі західні мас-медіа посилаються на аналогічні слова і Шаміля Басаєва.

(Закінчення на 2-й стор.).

У номер

Кучма: наш вибір — добробут і демократія

Закінчився офіційний візит Президента України Леоніда Кучми до Страсбурга, де він виступив з доповіддю на сесії Парламентської Асамблеї РЄ (ПАРЄ), взяв участь у дискусії. Л. Кучма зустрівся з президентом ПАРЄ Лені Фішер, діючим головою Комітету міністрів Марі-Луз Овервад, генеральним секретарем РЄ Даніелем Таршисом, колишнім президентом ПАРЄ Мігелем Мартінесом.

У доповіді Президент України передусім подякував членам ПАРЄ за підтримку, надану нашій державі в її прагненні стати членом цієї міжнародної організації. «Ми всі повинні бути свідомими того, що Україна, яка одна з останніх у Європі позбулася колоніального режиму і в такий спосіб приєдналася до інших європейських націй, котрі відкинули комунізм, зробила свій остаточний вибір. Це — незалежність, добробут народу, творення суспільства і держави, як демократичної системи», — зазначив Леонід Кучма. Він повідомив сесії, що головне завдання, яке нині стоїть перед Україною — забезпечення демократичності завершення конституційного процесу. «Президент і Верховна Рада, як і рік тому, наполегливо ведуть переговори стосовно остаточного тексту Конституції. Наші пріоритети — не конфронтація, а пошук компромісу», — наголосив Л. Кучма.

Також Леонід Кучма зупинився на економічних труднощах, які спіткали Україну. На його думку, започаткована восени 1994 року програма економічних реформ вже приносить перші результати. 1995 року з'явилися помітні тенденції до стабілізації економіки, значно уповільнилося скорочення ВВП, суттєво зменшилися темпи падіння виробництва, зросли темпи приватизації. У соціальній сфері вперше торік зафіксовано незмінне зростання реальної заробітної плати.

Окремо Президент України зупинився на позиції нашої держави щодо забезпечення стабільності в Європі, співробітництва України з європейськими та світовими міжнародними організаціями. «Досвід Чорнобильської трагедії, 10-річчя якої відзначають цими днями, — зазначив Л. Кучма. — вчить, що подолання заподіяної нею величезної шкоди — проблема міжнародна, воно немислиме без об'єднаної підтримки та фінансової допомоги з боку всього міжнародного співтовариства».

Чутки про смерть Д. Дудаєва цього разу не перебільшені

(Початок на 1-й стор.).

Втім, сумніви були: по-перше, надто суперечливі повідомлення надходять з російських і західних інформаційних джерел, по-друге, Дудаєв уже не раз переживав за два останні роки і «загибель», і «тяжке поранення».

Наш кореспондент терміново зв'язався з Чечнею, з людьми із близького оточення Джохара Дудаєва. За їхніми словами, Дудаєв не міг загинути в ніч на 22 квітня, оскільки 22-го з ним начебто розмовляв один з бойових соратників. Однак співрозмовники не приховували стурбованості:

— Зв'язок з районом, де мав перебувати президент Чеченської Республіки Ічкерія на цю хвилину повністю блокований, там коїться страшні речі. Повідомлення про ракетні удари — ще одне підтвердження «виведення федеральних військ з території Чечні». Напередодні виборів у Росії здатні на все.

Що робив Дудаєв так близько від Грозного, адже він свідомо наражався на небезпеку? Втім, відповідаю на це запитання може правити факт, свідком якого довелося бути кореспондентові «ГУ». Рік тому на переговорах начальника головного штабу дудаєвських військ Масхадова з представниками російського генералітету брав участь сам Джохар... у ролі охоронця Масхадова.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

P.S. Коли цей матеріал було вже підготовлено до друку, кореспондент ще раз зв'язалася з Чечнею. «На превеликий жаль, цього разу чутки про смерть не перебільшені, — повідомив товариш Дудаєва. — Джохар загинув. Але Росії це не допоможе: Чечня жива». Деталі про смерть Джохара Дудаєва — в одному з наступних номерів.

Парламентська хроніка

Молдавське вино ліпше за проект української Конституції. Хоча «витримка» проекту теж солідна

Денне і вечірнє засідання 23 квітня

Після ранкової перерви депутати ще раз повернулися до питання про ратифікацію договору з Молдовою: на пропозицію парламентаріїв Немировського, Снігача, Найди, Кузнецова було проведено переголосування. «Молдавське вино всі люблять», — закликав зал до активності і головуючий на пленарному засіданні Олександр Ткаченко. Зал відреагував на «смачний» заклик адекватно: віднині проблем з «дегустацією молдавських вин» не буде — договір ратифіковано.

Потім депутати продовжили обговорення проекту Конституції. Хоча «витримка» його також солідна, цілком очевидно, що запропонований Конституційною комісією варіант Основного Закону викликає не такі приємні асоціації в окремих політичних сил парламенту, про що знову засвідчили виступи представників лівого флангу. Вони й цього дня піддавали нищівній критиці не окремі положення проекту, як це, скажімо, робили депутати центристської і правої орієнтації, а весь проект узагалі. Член фракції «Комуністи України за соціальну справедливість і народовладдя» Анатолій Пейгалайнен у своєму виступі не приховував акцентів: «Практично всі, хто виступав до мене, тією чи іншою мірою критикували президентський варіант. Однак критика правих і лівих — звертаю вашу увагу — має цілком різний характер. Праві і ті, що довкола них, з ненавистю відкидають усе радянське... Безперечно, головне, що повинно бути в Конституції, — якою буде Україна. Ми, комуністи, бачимо її радянською, бачимо її соціалістичною. Президент... дає «зелене світло» на розбудову в Україні новопетлюрівщини і новобандерівщини в цивілізованому їх оформленні».

Позиція справді чітка й недвозначна.

Зрозуміло, що чітку й недвозначну позицію засвідчили й ті промовці, які не бачать України «радянською й соціалістичною», більше того, навіть не бажають про це говорити. Вони мають зовсім інший предмет для обговорення — вдосконалення проекту від Конституційної комісії шляхом внесення змін і доповнень як від самої Конституційної комісії, так і від депутатів, що взяли участь в обговоренні проекту в сесійному залі. Лівий блок цілком заперечує такий підхід, натомість протягом дня його представники рекламували внесений ними в порядку законодавчої ініціативи проект «Конституции Украинской Советской Социалистической Республики», де немає місця під сонцем не лише «новобандерівцю» Президенту, двопалатному парламенту, приватній власності, а й поставлено під сумнів існування України як незалежної держави.

Депутати на вечірньому засіданні так і не дійшли згоди щодо питання про створення тимчасової спеціальної комісії з доопрацювання проекту Конституції. Жоден з проектів постанови з цього питання «не пройшов».

Обговорення проекту Конституції триває. Поки що депутати з'ясували: крім хорошого молдавського вина є тільки «дві Конституції — їхня і помилкова».

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Головуючий зумів забезпечити 214 голосів. Для конструктивної роботи

(Початок на 1-й стор.).

Проте цей проект, а скоріше за все сам список депутатів, не знайшов підтримки в депутатського загалу. За нього проголосував лише 131 депутат. Далі відбувся короткий п'ятихвилинний обмін думками, під час якого виступили депутати Сергій Селіфонтьєв, Сергій Соболєв, Олександр Лавринович і Олександр Скіпальський. Сергій Соболєв, зокрема, зазначив, що йдеться про визначення дати, до якої слід доопрацювати проект і внести його на розгляд сесії, а також про те, який саме варіант є відправною точкою у роботі Тимчасової комісії. Олександр Скіпальський також зауважив, що є реальна можливість досягти позитивного результату голосування.

І коли Олександр Ткаченко ще раз запропонував депутатам проект постанови, попередивши, що це не поіменне голосування, прихильність до цього документа виявили 214 депутатів. Отже, дано поштовх до подальшої конструктивної праці Тимчасової комісії над проектом Конституції, поданим Конституційною комісією, із зауваженнями і пропозиціями членів цієї комісії і, безумовно, депутатів Верховної Ради. Те, що цей проект, який зазнає гострої критики (і небезпідставно), взято за основу для роботи комісії, означає, що над документом слід справді працювати без політичних спекуляцій, без перетягування канатів між гілками влади і їх представниками. Безперечно, велике значення матиме й те, хто увійде до складу Тимчасової спеціальної комісії. Йдеться про те, щоб її формували на пропорційній основі із представників груп і фракцій парламенту. Втім, хоч би який був склад цієї комісії, вона не зможе знехтувати набутки представників 8-9-10 груп і фракцій парламенту. Вони, між іншим, вже завершують цю роботу. Гадаю, що саме це й було предметом обговорення представників груп і фракцій Верховної Ради, які зібралися під час пленарного засідання на нараду, що її проводить заступник Голови Верховної Ради Олег Дьомін.

Депутати продовжували обговорення проекту нової Конституції.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Просимо підтримки, а не «розборок»

Президентові України Л.Д.КУЧМІ

Шановний Леоніде Даниловичу!

Ми, голови районних державних адміністрацій, заступники голови, начальники управлінь Київської міської державної адміністрації, цілком поділяємо Вашу (висловлену, зокрема, в цьогорічній доповіді перед парламентом) стурбованість соціально-економічним становищем країни, усвідомлюємо, як багато може й повинна зробити для поліпшення загальної ситуації в державі її столиця, а отже, насамперед ми самі, представники міської влади. Усе, що ми досі — попри добре відомі Вам труднощі — робили, ми робимо з відчуттям того, що чесно виконуємо покладені на нас обов'язки як Ваші однодумці, і тому завжди розраховуємо на Вашу особисту підтримку, в тому числі й моральну. Ми відчували її, і це додавало нам сил. Відчуваємо і сьогодні, тож спасибі Вам за це! Але, на жаль, останнім часом відчуваємо й те, що деяким силам конче хотілося б штовхнути Президента на шлях персональних «розборок» і пошуку крайніх, використати його особу для зведення особистих порахунків з тими, хто, керуючись інтересами нашої спільної справи, виявився безкомпромісним і принциповим щодо цих сил, а отже, незручним і, як наслідок, небажаним.

Дозвольте нам, Леоніде Даниловичу, бути відвертими: сьогодні йдеться не про наші особисті долі, і навіть не конкретно про нашого колегу Л.Г.Косаківського. Йдеться про те, яка буде атмосфера у владних структурах і як вона позначиться загалом на суспільстві. Нагнітання атмосфери взаємних підозр — це не той шлях, на якому зможе уповні розкритися організаторський та інтелектуальний потенціал Ваших однодумців.

Для всіх очевидно, шановний Леоніде Даниловичу, що за останні три роки саме під керівництвом Л.Косаківського в Києві намітилося багато позитивних зрушень у міському житті, певною мірою стабілізувалася політична й соціальна ситуація в місті. Стосунки органів влади стали взаємоповажними, діловими, конструктивними.

Вважаємо, що в цьому — вагомий внесок всенародно обраного голови Київради та призначеного Вами голови міської державної адміністрації.

Безперечно, ми далекі від ідеалізації міської влади. У місті та районах багато нерозв'язаних, нагальних питань, які треба вирішувати оперативніше. Однак за багатьма показниками діяльності столиця може слугувати прикладом впровадження проголошених Вами реформ.

Проте створюється таке враження, що не всім до вподоби такий стан. Відчувається гостре бажання будь-що розхитати ситуацію в державі, починаючи із столиці. І, як наслідок, останнім часом намітилася відверта дискредитація міської влади та особисто голови адміністрації.

Хочемо ще раз підкреслити, що ми — члени команди Президента. У цьому зв'язку просимо Вас, шановний Леоніде Даниловичу, задля інтересів держави і столиці застосувати свій авторитет Президента України і надати підтримку Київській міській владі, насамперед моральну та політичну.

З повагою

М.Ламбуцький, Г.Артюх, М.Гульчій, В.Ковтун, С.Кузнецова, І.Кучерявий, І.Фоменко, А.Мокроусов, В.Кир'ян, О.Шевчук, М.Подмогильний, В.Титарчук, Д.Болгаров, В.Кириченко, Г.Романюк, П.Романюк, А.Гудзій, Б.Андресюк, М.Кирилюк, В.Поляченко, В.Падалка, Ю.Пісковський, О.Панько, Л.Міщенко, М.Харлим, В.Дмитренко, А.Лисенко, О.Биструшкін, В.Абрамович, В.Щербенко.

У номер

● *Київ*

Вечір-реквієм

Тільки в Залізничному районі Києва мешкають 5 тисяч учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС. Сотні представників тих, хто, ризикуючи життям, рятував нас від страшної біди, що впала на Україну, зібралися на вечір-реквієм з приводу десятої річниці цієї сумної події.

Голова районної держадміністрації Валерій Титарчук сказав на вечорі:

— Добре пам'ятаю людей, з якими рятували дітей від радіаційного монстра, вивозячи їх на Арабатську Стрілку. Пам'ятаю мешканців тамтешнього краю, які робили все, щоб допомогти цим дітям. Мешканці нашого району і нині виїжджають у зону, щоб утримувати реактор у належному стані. Тож уклонимося всім, хто робив і робить усе, щоб зберегти наше життя і здоров'я.

На вечорі-реквіємі виступили ліквідатори аварії, а також артисти, які працювали в зоні у важкі для всіх чорнобильські дні.

Їм так потрібне свято

Благодійницьку виставу (без спонсорів!) влаштували учора артисти столичного цирку під орудою народних артистів України Володимира Шевченка та Бориса Зайця. Цього разу вдячними глядачами було дві тисячі дітей-«чорнобильців» міста Києва. Вони мали чудову нагоду подивитися ювілейну програму «Цирк був. Цирк є. Цирк буде завжди», окраса якої — леви та тигривершники на конях. Безплатні квитки розповсюджувала організація «Діти Чорнобиля» Ватутінського району Києва. Дирекція цирку обіцяла показати додаткову безоплатну виставу й до Міжнародного дня захисту дітей — 1 червня.

● *Херсон*

Вони перші взяли удар на себе

26 квітня цього року на замовлення обласного управління пожежної охорони у Катерининському соборі відбудеться молебень з нагоди 10-ї річниці чорнобильської трагедії й участі в ліквідації аварії на атомній станції херсонських пожежників. Близько 100 вогнеборців з Херсонщини заплатили своїм здоров'ям, приборкуючи атомну стихію, 40 з них продовжують працювати.

Як повідомив начальник управління пожежної охорони Мирон Буба, цим відважним людям буде вручено цінні подарунки, грошові премії тощо.

● *Чернігів*

Об'єкт №1 завершено

У сумний ювілей десятиріччя чорнобильської катастрофи закінчилася напружена робота на будівельному об'єкті №1 Чернігівщини — онкологічному диспансері. У ньому лікуватимуть опромінених, ліквідаторів аварії на ЧАЕС та постраждалих від радіаційного забруднення. У спорудженні в рекордно швидкі строки багатоповерхового медичного закладу, оснащеного найсучаснішою діагностичною апаратурою, взяли участь будівельники, військові медики, місцеві банки.

Був ліс — стала зона

Весною 1986-го року ліс поставив себе під ядерний удар, перепнувши шлях радіоактивним аерозолям. Тисячі і тисячі рентгеч «застряли» в соснах і березах, не «полетівши» далі. Близько 80 відсотків радіонуклідів, викинутих із зруйнованого реактора ЧАЕС, прийняли на себе крони дерев.

За стародавніх часів на Русі казали: лихо не лісом ходить, а по людях. У наш час не обійшло лихо і ліс. Він завжди захищав поліщука. Хован його від ворогів, рятував від голоду і холоду: поїв, годував, взував. А весною 1986-го підставив себе під небачений раніше удар, найпотужніший і найпідступніший — ядерної стихії, перепнувши шлях радіоактивним аерозолям. Нараз поруділи найближчі до станції 120 гектарів насаджень. Поряд з іншими з усією гостротою постало питання: що робити з ними?

Площі вбитих променевою хворобою насаджень збільшувалися з кожним днем. Незабаром вони нараховували вже 700 гектарів. «Технократи» пропонували просте розв'язання проблеми: рубальники бензопилами підпилюють сосни з одного боку, вистрибуючи на короткий час із бронетранспортеру (довго перебувати на забрудненій території небезпечно). Потім військові бульдозери скидають дерева на землю, притискуючи крону, а самоскиди завозять пісок, засипаючи їх приблизно вглиб на 50—70 сантиметрів. Проти застосування методу виступили науковці-лісоводи, фахівці Мінлісгоспу. У чому його небезпека? 1987 року радіонукліди перейшли у грунт, тому що опала хвоя і почала опадати кора. Тобто основна маса радіоактивних речовин вже була на поверхні землі, самі ж дерева стали чистіші. Звісно, меблі робити або щось будувати з них не можна, але, приміром, на телеграфні стовпи для зони цілком знадобилися б. Отже засипати піском було недоречно, а тим паче — небезпечно для здоров'я людей. До того ж грунтові води на Поліссі — всього на глибині 1,5—2 метри, піщаники легко промиваються, а це означає, що за деякий час всі радіоактивні речовини опиняться у водоносних горизонтах, далі попадуть до Прип'яті, Дніпра, а у підсумку «розповзуться» усією країною. Та до голосу лісників ніхто не прислухався, ліс зпилювали, привалювали, засипали піском. Ховали його так: через 20—30 метрів викопували рівчаки й бульдозерами відтягували туди звалені сосни. З'явилися численні могильники лісу, а з них продовжували надходити у грунт радіоактивні речовини...

Тоді, 1987 року, на всій 700-гектарній площі «рудий» ліс було захоронено. Дерева знищили, але земля, де вони росли, не перестала випромінювати радіацію. Піднімали радіоактивний пил і вітри, які розносили його на всі боки. Треба було закріпити пісок, унеможливити його рух. Кому доручити? Певна річ, лісникам.

Маленькі саджанці не зупинять пісок. Та й як садовити, коли поблизу реактора дозиметр показує понад 700 мікрорентген. Допомогти можуть лише трави. Звернулися по допомогу до академіка Дмитра Гродзинського, той допоміг зібрати букет з овсяниці, тимофіївки, конюшини, люпину (всього 12 видів). Спробували розвіювати з гелікоптера — марно. Сухий пісок не давав жити насінню — його відносило вітром разом з піщинками. Довелося виводити посівну техніку. Знайшлися охочі.

Проте трава травою, а там, де ділянки менше забруднені, треба було садити ліс. 1988 року посадки в зоні були закінчені, а лісникам передали землі навколо неї. Ті самі, де колосилося жито й синьо-синьо цвів льон. «Мирний атом» зробив ці землі непридатні для вирощування сільгоспкультур, і наступні два роки їх перетворювали на лісові ниви. На Київщині, Житомирщині заліснили 9,5 тисячі гектарів. Участь брали багато лісооб'єднань. Великими бригадами приїжджали лісники із Хмельниччини, Вінниччини, Полтавщини, Черкащини, інших областей. Приїжджали зі своїми саджанцями. Трактористи, бувало, готували фронт робіт на наступний день при світлі фар, встаючи задовго до перших півнів.

Та головний тягар ліг на плечі лісників Чорнобиля. В самому місті був потужний лісгоспзаг, що об'єднував дев'ять лісництв, проте після аварії усі, крім одного (в Дитятках) довелося евакуювати.

Залишилося в зоні 106 тисяч гектарів лісу — його назавжди виведено з експлуатації. Залишилися за колючим дротом і поля. Припускали, що вони згодом заростуть деревами, та помилилися. Трав'янисте покривало там густе — саме насіннячко не проростає. Наука нині розробляє спеціальну технологію заліснення зони, шукає шляхи створення особливого виду насаджень. Без сумніву, в майбутньому зазеленіють і отруйні «руді» плями. І хоча ліс той, — кажуть лісники, — не порадує людину, не подарує їй щасливих хвилин єднання з природою, все ж таки на землі менше залишиться ран.

З 1991 року зелені масиви зони перебувають у віданні спеціалізованого підприємства «Чорнобильліс». Насадження по інший бік колючого дроту — під опікою Мінлісгоспу. Які ж ці зони були чисті...

Та півтора мільйона гектарів лісу поза зоною мають забруднення цезієм-137 від 1 до 15 кюрі, а окремі ділянки навіть до 70 кюрі на квадратний кілометр. Та й це ще не все лихо. На Ровенщині, наприклад, грунт бідний, а вологість висока, і хоча забруднення всього 0,5 кюрі, в ягодах та грибах радіонуклідів стільки, що споживати їх небезпечно. Взагалі, основна маса радіоактивних речовин перебуває в п'ятисантиметровому шарі грунту. В кроні та самій деревині їх уже мало.

Згідно з законами України, направляти людей на роботу туди, де щільність забруднення більш як 15 кюрі, заборонено. А коли менше? Тільки в Поліському держлісгоспі 10 тисяч гектарів лісів із щільністю забруднення від 5 до 15 кюрі на квадратний кілометр. Деревина йде на розпилювання і використовується лише у вигляді пиломатеріалів — з видаванням сертифікатів після ретельного радіаційного контролю. Тут-таки не припиняються і насаджувальні роботи.

Усі роки після аварії лісники берегли посадки від вогню, створювали щороку нові насадження на 250—400 (!) гектарах. У тому числі й на дуже забрудненому грунті. Ось і тепер приймають більш як 4 тисячі гектарів нових земель, що раніше належали колгоспам. Через щільне радіаційне забруднення їх виведено із сівби, а «знешкоджуватимуть» їх лісники: посадки, на думку вчених, збирають радіоактивний бруд, акумулюють його в собі, не даючи поширюватися далі.

...На місці колишнього «рудого» лісу — чудовий зелений. Я бачив тоненькі, ніжні саджанці через два роки після насадження — тепер їх не впізнати. На кілька метрів уже здійнялися сосни, берези, дуби...

Він виконав величезну захисну роль, ліс Чорнобиля, відразу після аварії на АЕС. Він і сьогодні, і в майбутньому не втратить своїх охоронних якостей. Дякуємо тобі, зелений друже!

Микола ПУГОВИЦЯ.

Чорнобиль—Прип'ять—Поліське—Київ.

Радіофобія — захворювання серйозне

Чорнобильська трагедія змушує всіх нас побоюватися радіації. Ми часом з недовірою сприймаємо твердження: «Радіаційна обстановка в районі промислового майданчика АЕС без змін», якими традиційно закінчуються повідомлення про зупинення атомних енергоблоків на наших п'яти атомних станціях. Як свідчить керівник інформаційного центру найбільшої в Європі Запорізької атомної Олег Ошека, після таких «новин» на станцію часто телефонують жителі сусідніх областей: що сталося?

Багато хто вважає: якщо блоки відключають від енергосистеми, то щось таки трапилося. Та мало хто знає, що п'ять енергоблоків Запорізької АЕС загалом уже відпрацювали 40 реакторо-років, і за цей час — жодного випадку, коли було б заподіяно шкоди навколишньому середовищу.

Скажімо, у березні тут відключали шостий, другий, третій енергоблоки... Щодо шостого взагалі окрема розмова — блок готують ввести до промислової експлуатації, на ньому йдуть регламентні випробування, під час яких і виявляють найменші відхилення в роботі устаткування.

Другий блок і досі перебуває у плановому ремонті, розрахованому на 80 діб і затвердженому відповідними державними органами ще в грудні минулого року: тут проводяться дозавантаження палива до реактора та додаткові випробування системи його утримання.

Третій енергоблок відключали від енергосистеми також за плановою заявкою для перевірки часу спрацювання систем управління захистом.

Зупиняли енергоблоки на Запорізькій атомній і в квітні. На першому блоці ліквідовували дефект на трубопроводі пари в турбінному відділенні, а нині на поточному плановому ремонті четвертий блок — потребують очищення теплообмінні поверхні обладнання машинного залу.

Нерідко порушення в роботі енергоблока в народі називають одразу «аварією», що аж ніяк не відповідає значенню цього слова. За міжнародною шкалою оцінок подій на АЕС, 1995 року на Запорізькій атомній чотири порушення в роботі енергоблоків відповідали першому рівню (тобто аномалія, яка виходить за межі визначеного режиму експлуатації й спричиняється відмовою обладнання, помилкою людини або неправильним виконанням наперед визначених процедур), а 32 порушення були нижчі від названої шкали.

Ще такий факт. Не дивуйтеся, коли частіше від інших АЕС ви чутимете повідомлення про порушення в роботі енергоблоків Запорізької атомної. Пам'ятайте, що її персонал покликаний дбати про безпечну роботу 6 блоків. А на чотири інші АЕС України припадає лише 9 блоків.

На останній господарській оперативній нараді керівників станції генеральний директор ВО «Запорізька АЕС» Володимир Бронніков поставив завдання «значно активізувати роботу щодо створення нового іміджу ВО ЗАЕС в Україні на всіх рівнях», зазначивши за цих умов, що ні за яких обставин не можна допустити нехтування інструкціями, застереженнями, безпекою заради одного — «давай електроенергію!».

Володимир ДУПАК.

Енергодар
Запорізької області.

Місто без майбутнього

Прип'ять — місто енергетиків Чорнобильської АЕС — виросло разом зі станцією. Офіційна дата народження — рік 1970-й, хоча перший енергоблок введено в дію лише через вісім років. Якою веселою, сонячною і молодою запам'яталась мені Прип'ять того року! Будинки в оточенні хвойних лісів, багатих на звірину, гриби та ягоди. Середній вік мешканців не перевищував 25 років. Майже щонеділі грали весілля, а на чистих асфальтованих хідниках важко було розминутися з молодими мамами, що гуляли з дитячими колясками. Нам з колегою, фотокореспондентом РАТАУ, трапилася мама з трійнею. До аварії у Прип'яті мешкало близько 50 тисяч чоловік. Вибух на 4-му реакторі станції розколов їхні долі на «до» і «після». Коли терміново евакуювалися хто куди з найнеобхіднішим, кожен свято вірив, що полишає рідне гніздо на час. Виявилося, назавжди. Квартири було зачинено, балкони опечатано, осиротілі коти та собаки вірно ночували під дверима, чекаючи на господарів... І от уже 10 років по знелюділих майданах і скверах мертвого міста гуляє вітер. Застигло, як сумний пам'ятник, «чортове колесо», іржавіють гірки на дитячих майданчиках, перетворюються на пісок і порох сходи готелю «Полісся». Геть моторошно в порожньому місті лунають випадкові кроки і луна, що нагадують про трагедію 10-річної давнини.

Тетяна МЕЩАНСЬКА.

Представляємо голів обласних Рад

З втратою залежності й опіки з боку держави багато хто з керівників підприємств просто розгубився в нових умовах господарювання, а для декого настала криза відповідальності. Ними були вироблені власні норми економічної поведінки, за яких прибуток привласнювали, а збитки перекладали на державу, власних працівників і ділових партнерів. І це далеко не повний перелік баласту, що заважає нині піднесенню економіки.

Та обрати шлях розвитку — то не означає сісти в поїзд, визначивши маршрут руху від станції до станції. Така постановка питання означала б, що ми претендуємо на чуже майбутнє. Ні! Кожне покоління має право самостійно обирати свій шлях розвитку, виходячи з наявного досвіду. Таку можливість ми повинні забезпечити й сьогодні.

ЧИ ЛЕГКО ШУКАТИ ІСТИНУ?

Від політиків люди чекають відповідей на запитання: заради чого всі негаразди перехідного періоду? Куди й навіщо ми йдемо? Чого чекати нам і нашим дітям? Від цих запитань не можна відмахнутися.

«Куди йдемо?» Ці слова нині частіше вимовляють не в запитальному, а в окличному ключі. У них вкладають, буває, здивування з приводу того, що реформи поки що не приносять сподіваного результату. Але чому? І одвічне запитання «Хто винен?» знову та й знову лунає на всіх рівнях.

Сьогодні на ці та інші запитання відповідає народний депутат України, голова Донецької обласної Ради народних депутатів, голова обласної держадміністрації, голова Ліберальної партії Володимир Петрович ЩЕРБАНЬ.

— Володимире Петровичу, багато хто вважає, що нинішня криза в економіці породжена реформами. Чому так сталося?

— Вони помиляються. Криза почалася ще в передреформені часи, а швидко посилилась і стала невідворотною розплатою за наше плановосоціалістичне минуле, за глибокі деформації в економіці.

Ми одержали у спадок систему, котра не була здатна розв'язувати проблеми створення економіки для людини. Тобто такої економічної моделі, за якої діє розумна засада: чим більше вкладено таланту, праці — тим вища віддача, тим краще живе людина. Спроби зберегти систему, злегка підфарбувавши фасад, нагадували гасіння пожежі в старому будинку: можна загинути під його уламками. Настав час зводити нову будівлю.

— І ви знаєте, як це робити?

— Для того, щоб процеси перетворення набули посправжньому необоротного характеру, щоб наш народ зрозумів, що іншого не дано, слід усунути причини, які заважають рухатися вперед. Істотним чинником, внаслідок дії якого процес гальмування реформ випереджає спроби рухатися вперед, є взаємовідносини центру з регіонами. Для розв'язання цієї проблеми необхідно ряд управлінських функцій передати на місця, більш того, потрібну на це частку коштів. Адже багато які проблеми можна оперативно розв'язати саме на місцях, а не в центрі. Природно, слід чітко дотримувати балансу інтересів.

— Це правильно, але й від цього люди стомилися. Тим більше, що багато хто з них місяцями не одержує зарплату...

— Особливості нашого менталітету такі, що дай нашій людині можливість працювати й заробляти — вона здатна творити чудеса. І те, що творчий потенціал людей багато в чому виявився незатребуваним — наше національне лихо.

Висновок може бути лише один: треба зробити так, щоб людина змогла повною мірою розкрити свій багатющий потенціал. Проводячи перетворення, не можна утискувати соціальні та економічні права громадян.

— Теж правильно, але розшарування суспільства вже сталося: хтось не може купити хліба, а хтось роз'їжджає на «мерседесі»...

— Те, що сьогодні відбувається в українському суспільстві — зміна суспільно-економічної формації, — може йти лише за двома сценаріями: революційному (це ми проходили 1917 року) та еволюційному.

Щоб спробувати ще раз повторити перший варіант, треба відповісти на багато запитань. Приміром, що робити з уже наявною колективною і приватною власністю? Як, скажімо, поділити «мерседес»? Якщо відбирати власність, то тільки силоміць. Знову: «До зброї, браття!»? Знову кров, скалічені людські долі, мільйони жертв. Невже історія нас так нічого й не навчила?

Відшукати інший шлях, щоб жити, як увесь цивілізований світ, незмірно важче. Безперечно, він довший за перший, а більшості людей, з огляду на короткотривалість життя, хочеться швидше побачити плоди пропонованих змін у суспільстві.

— Але ми вже переконалися, що камінь спотикання будь-яких перетворень у тому, що глибокі зміни мають статися передусім у свідомості людей. Підсвідомий острах перед новим, невідомим, недовіра до влади, безініціативність, а часом — банальна заздрість — от що заважає справі...

— Згоден з вами. Та не меншою, а можливо, й більшою перешкодою на шляху до оновлення суспільства є насаджувані протягом десятиріч соціальна інфантильність, утриманська психологія. Досить часто доводиться бути свідками того, як люди бояться брати на себе відповідальність. Глибоко вкорінилася звичка в усьому покладатися на державу, шукати правди й підтримки в кабінетах можновладців.

При цьому багато хто зовсім забуває про те, що будь-яке демократичне суспільство, про яке ми так полюбляємо просторікувати, грунтується саме на діловій, соціальній, політичній активності його громадян.

Очікувати, коли настане момент істини, прозріння суспільства, можна дуже довго. За цієї ситуації потрібні реформи згори. Мабуть, тільки влада спільними зусиллями законодавчої та виконавчої гілок повинна створити належні умови для економічної самостійності громадян. Їй цілком до снаги сформувати механізм заохочення ділової активності, полегшити тягар податків, забезпечити захист від злодіїв, свавілля чиновників.

— Та хто, нарешті, зруйнує надмонополії, що фактично паралізували українську економіку?

— Це має зробити влада. Наприклад, у країнах із розвинутою ринковою інфраструктурою левова частка промислової продукції випускається на малих і середніх підприємствах. Ці підприємства, переказуючи податки до місцевого бюджету, сприяють розв'язанню проблем соціально незахищених громадян, дають можливість органам місцевого самоврядування підтримувати і розвивати соціальну сферу міст і селищ, створюють додаткові робочі місця і розв'язувати чимало інших питань.

Ураховуючи природно-кліматичні умови України, можна сміливо стверджувати, що вивести економіку держави з критичного стану міг би сільськогосподарський сектор. Для цього треба лише зважитися на перший крок і зробити те, що обіцяли більшовики майже 80 років тому: віддати землю тим, хто її обробляє.

Законодавча і виконавча влада мають створювати умови, за яких усі, хто може й хоче, заробляли б на пристойне життя. І лише тих, хто з об'єктивних причин не в змозі цього робити, держава має взяти під свою опіку.

Щоб суспільство могло нормально розвиватися, необхідні рішучі кроки в реформуванні самої системи соціального забезпечення. Допомога людям справді має стати адресною. Не всім по крихті, а в достатньому обсязі, але тим, хто цієї допомоги насправді потребує. Саме з таких позицій Ліберальна партія України має намір розв'язувати питання соціальної реконструкції суспільства.

Не обійтися, звісно, й без перетворень у галузі освіти, охорони здоров'я. Адже це саме ті сфери, що закладають майбутнє народу.

І, нарешті, настав час кардинального реформування основ місцевого самоврядування. Для багатьох став очевидним той факт, що центр не спроможний розумно і ефективно робити те, що найприродніше можна і слід робити на місцях. Наша Ліберальна партія — це партія людей-прагматиків. Я не обіцяю, що завтра з'явиться ковбаса вартістю 2.20, але як лідер партії обіцяю, що ми працюватимемо за економічними законами. Тоді ми й зможемо поліпшити життя. Наше завдання сьогодні — витягти державу з економічної кризи. І не треба нічого винаходити. Треба більше довіряти конкретному керівникові. Найреальніший шлях зміни структури управління — децентралізація управління. А люди, здатні управляти, обов'язково знайдуться. Це та сама молодь, яка займається своїм бізнесом. І хай навіть він десь примітивний, але розум у них не зашорений жодними догмами. Вони знають, як реально заробити гроші та одержати вигоду й для себе, й для суспільства. Слід створити нові робочі місця і принести користь державі у вигляді сплати податків. На жаль, середній клас, на який ми робимо ставку, ще по- справжньому не створено.

— Кажуть, що у вас багато цікавих ідей щодо розвитку економіки. Мало того, ви як голова Донецької обласної держадміністрації намагаєтеся втілити їх у життя. Що, на ваш погляд, вам вдалося зробити?

— Намітилися перші кроки в реструктуризації вугільної промисловості. Я не випадково розпочав саме з неї. Бо без основи піраміди, без вугілля ми не розв'яжемо ані проблем енергетики, ані проблем металургії тощо. Вугілля — основне паливо України й має найбільшу вагу в паливно-енергетичному комплексі країни. Найголовніше, що для рішучого кроку вже достигли й керівники підприємств, і управлінські структури, в тому числі й міністерство. Без самостійності кожного підприємства справи не буде. А вона передбачає насамперед економічно вигідне ведення господарства, раціональне використання основних фондів, матеріальних ресурсів і робочих рук. Зрозуміло, що кожна шахта — це велетенське підприємство, де є не лише видобування вугілля, а й соціальна сфера, тисячі інших проблем.

Колектив шахти, працюючи самостійно, починає бачити, де слід заощадити, де впровадити якісь новації: раціоналізацію, змінити технологію. І тоді ми приймаємо рішення. Таким чином зменшиться собівартість продукції, а наступний крок — це рентабельність.

Крім вугільної промисловості, пріоритетним для Донецької області є сільське господарство. Це найбільш реальна віддача. Вкладення, що ми зробили у вигляді сучасних технологій, матеріальних ресурсів, нової техніки, змінили свідомість людей. Позитивного результату було досягну[то] вже торік.

Допомагає й те, що нині змінилися підходи до вугілля, і вже саме міністерство виступає не з позиції споживача, а починає розуміти, що гроші треба спочатку заробити.

Але й досі ми навіть [не] знаємо, чи вигідне Україні власне вугілля. А підрахувати його вигідність лише на території Донецької області неможливо. Треба рахувати в межах держави. Коли виходить, що вугілля збиткове і щомісячних 10 трильйонів не вистачає на заробітну платню, то слід підрахувати, яку вигоду матимемо від реалізації металу та електроенергії.

Підрахувати й, можливо, погодитися з тим, що слід платити 10 трильйонів вугільній промисловості з бюджету, бо держава з її допомогою [за]робляє 100 трильйонів. [На] жаль, таких розрахунків сьогодні немає. А треба рахувати. Дехто міркує, що бюджет — панацея від усіх бід. Щоб він таким став, треба спочатку гроші заробити і створити такі умови, щоб гроші попливли до державної скарбниці.

— Яким ви вбачаєте майбутнє України?

— Перш за все ми бачимо Україну незалежною демократичною державою. Ліберальна партія, сповідуючи принципи лібералізму, виступає за реформування суспільства на основі пріоритетів прав людини. Ми готові розділити відповідальність за майбутнє України разом з іншими прогресивними демократичними силами.

Інтерв'ю взяла Ніна ОНИЩЕНКО.

Гарантія — прибуток

До української столиці П'єр Мелінджер — директор департаменту фінансових організацій Європейського банку реконструкції та розвитку (Лондон) — прибув на відкриття Київського міжнародного банку (КМБ). І саме Євробанк є основним гарантом неминучого успіху КМБ. А його засновником він став разом з варшавським «Кредитбанком», акціонерним товариством «Українська фінансова група» та агропромисловим банком «Україна». Але частка України в статутному капіталі переважає.

Банк надаватиме середньострокові кредити. (Решта банків, через високий рівень інфляції, надає тільки короткострокові кредити, підтримуючи таким чином лише торгівлю, а не виробництво). Невдовзі розпочнеться розгляд проектів «під кредити», а з другого півріччя і активна діяльність КМБ.

І хоча клієнтами можуть стати всі бажаючі (з часом — не тільки організації та установи, а й громадяни), до надії, як засвідчує гасло нового банку, додається надійність, проте не варто плекати передчасні сподівання на надто дешеві кредити.

Бо якщо хочете довго й успішно працювати в бізнесі, то він має бути прибутковим. Тому відсотки за позиками, зрозуміло, не будуть заниженими, збитковими для банку. Основа для розгляду заявки на надання кредиту — валютна окупність проекту,— розповів журналістам голова наглядової ради КМБ, народний депутат України Валерій Бабич. Як і в кожній цивілізованій країні.

Новий банк має на меті залучення в нашу державу інвестицій та кредитних ліній. Як швидко вдасться цього досягти — покаже життя. Але знавці подейкують, що президент Європейського банку реконструкції та розвитку Жак де Ларозьєр недавно повідомив: саме через Київський міжнародний банк в Україну буде відкрито основні кредитні лінії.

Людмила ФІСЮН.

ПОЛІТИКА ЗБЛИЖЕННЯ

НАША політика — політика зближення з Україною і надання їй допомоги, — заявив міністр закордонних справ Польщі Даріуш Росаті в Женеві в ексклюзивному інтерв'ю кореспондентові Укрінформу Тамарі ТАРНАВСЬКІЙ.

— Пане Росаті, Польща була першою країною, що визнала незалежність України. Сьогодні, в світлі процесів політичної, економічної та військової реорієнтації країн Центральної та Східної Європи, яку увагу Польща надає своєму східному сусідові, позаблоковій Україні?

— Для Польщі політичні та економічні відносини з найближчими сусідами є дуже важливими, і ми розглядаємо незалежну Україну, Білорусь, Литву та інші країни як важливий фактор безпеки Польщі. Виходячи з цього, ми готові підтримувати Україну і спряти зусиллям побудови демократичної незалежної держави з міцною економічною базою. Ми не бачимо причин, чому б це мало не подобатися іншим країнам.

Сьогодні ми піднесли статус наших відносин з Україною. Ще цього місяця Президент Леонід Кучма відвідає нашу країну, а потім у червні відбудеться державний візит Президента України до Польщі. Також передбачається, що протягом наступних трьох-чотирьох тижнів Польщу відвідає міністр закордонних справ Геннадій Удовенко. Від наших українських сусідів ми хочемо більше довідатися про ті проблеми, з якими вони зустрічаються на шляху запровадження економічних реформ. Ми знаємо, що це досить складні проблеми і в міру наших можливостей хотіли б допомогти Україні. Хоч наші ресурси для конкретної допомоги досить обмежені, вважаємо, що Польща повинна робити значно більше для України.

Я знаю, що Україна має деякі нерозв'язані проблеми з Росією. Ми вважаємо, що ці країни мають разом розв'язувати їх. Польща не є причетною до цих розбіжностей, але, ясна річ, зацікавлена в тому, щоб їх було якнайшвидше вирішено мирним шляхом. У випадку, якщо обидві сторони прийняли б посередницьку роль чи допомогу Польщі у вирішенні цих проблем, вона готова взяти на себе таку роль.

Ми маємо багато спільного — історію, культуру, будуємо таку саму систему демократії. Це все повинно нас об'єднувати. Певною мірою ми можемо сприяти активізації дій Європи щодо допомоги Україні. Ми бачимо, що Європа по відношенню до України не є такою активною, як мала б бути. Вона більше зацікавлена в Росії. Ми вважаємо, що у ставленні до обох держав є велика диспропорція і що Захід повинен приділяти більше уваги Україні. Польща старатиметься допомогти входженню України до деяких європейських структур.

— Пане Росаті, нещодавно в розмові зі мною один польський політик сказав, що сьогоднішній уряд Польщі стоїть перед альтернативним вибором: Росія чи Україна? А чому не і Росія, і Україна?

— Не знаю, ким був політик, що висловив таку думку, але справді, досить часто зустрічається такий погляд щодо партнерства Польщі з сусідніми країнами. Часом лунають голоси, що ми повинні віддати перевагу Росії, або навпаки. Ми відкидаємо такий спосіб мислення. Україна мусить сама укласти свої відносини з Росією, так само як Польща. Росія є і вашим, і нашим сусідом і нам важливо, щоб там розвивалася демократія. Якщо там буде демократична система, напевно відносини будуть між усіма добрими. Наша політика — політика зближення з Україною і надання їй допомоги. Я хочу, щоб усі розуміли, така політика зближення з Україною не може бути антиросійською. Те ж саме ми сказали і росіянам. Ми хочемо мати з ними добрі стосунки, але не за рахунок інших держав.

— А як ви оцінюєте розвиток економічних відносин між Польщею і Україною?

— Я вважаю, що вони останнім часом пожвавилися, але, враховуючи ресурси обох держав, цього ще замало. Проблема динамічного розвитку економічних відносин лежить в неспроможності доброї співпраці банківських систем наших країн і це великою мірою гальмує економічні процеси. Треба зробити багато в справі сприяння приватних контактів, більше уваги приділяти обміну молоді між нашими державами, візитам членів урядів, парламентів, а також політичних партій. Ми повинні контактувати не тільки з Києвом, а й іншими великими містами України.

Я хочу зазначити, що польсько-українська співпраця має багато вимірів, приміром, такий: ми прийняли рішення створити спільний польсько-український батальйон для підтримання миру. Така ініціатива впроваджується в життя з українцями і німцями, а нещодавно також і з Литвою. Що ж до України, то це була перша країна, якій ми запропонували разом створити батальйон. На мою думку, це ще один міст для взаєморозуміння між нашими народами.

Боснія: нелегкі дні миру

МИНУЛОГО тижня в Боснії і Герцеговині з офіційним візитом перебувала делегація МЗС України на чолі з заступником міністра Володимиром Хандогієм — вперше після встановлення з цією країною дипломатичних відносин.

Візит мав дві мети: поглиблення двосторонніх україно-боснійських відносин та відвідини 240-го українського миротворчого батальйону, що дислокується в районі Сараєво. Відбулися зустрічі Володимира Хандогія з керівництвом Федерації Боснія і Герцеговина, зроблено заяви про готовність до співпраці.

А для Боснії і Герцеговини першочерговими все ж залишаються нині проблеми внутрішні: політичні й економічні. В державі, яка, за Дейтонськими угодами, має бути єдиною, існують три нелегітимних утворення: Республіка Сербська, яка займає 49 відсотків території, мусульманська Республіка Боснія і Герцеговина та хорватська Республіка Герцег-Босна. Останні дві об'єднані в мусульмано-хорватську федерацію, проте союз цей поки що швидше формальний, занадто багато питань потрібно ще з'ясувати союзникам, бо часто трапляються регулярні зіткнення між хорватською та мусульманською общинами.

Втім, до кінця квітня має відбутися перехід влади до федеральних органів, плановано створити єдині фінансову та банківську системи, митні органи, єдиний бюджет федерації. А керівництву федерації — представити на міжнародну експертизу пропозиції про кордони між боснійськими общинами. Але все це проекти, і до перспектив їх втілення, враховуючи існуючі суперечності, слід ставитися обережно. Так само туманно виглядає утворення, із залученням сербів, конфедерації Боснія і Герцеговина — як і заплановано в Дейтоні.

Але Україну більше мають цікавити інші боснійські проблеми: відбудова господарства, точніше — участь у цій відбудові. Нині обсяг промислового виробництва в Боснії становить 4 відсотки від довоєнного, лише кожен сотий босніець має постійну роботу, 80 відсотків населення повністю залежать від іноземної гуманітарної допомоги, знищено понад 40 відсотків житлового фонду. Зруйновано дві третини виробничих потужностей, немає жодної справної залізниці, яка б з'єднувала Боснію з сусідніми державами (це дані щодо мусульмано-хорватської федерації, однак ситуація в Сербській Республіці не краща). 1 червня в Сараєво має бути представлена міжнародна програма відбудови Боснії і Герцеговини. Роботи фінансуватимуть, зокрема, Всесвітній банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, спеціальні фонди Європейського Союзу. Керівник європейського бюро Всесвітнього банку Абдалла аль-Маауруфі заявив, що протягом ближчих трьох років на відбудову боснійської економіки доведеться витратити понад 5 мільярдів доларів, причому майже 2 мільярди потрібні вже цього року. Звичайно, хтось має ці кошти освоювати, і саме в бажанні взяти в цьому участь полягає інтерес України. Про це розповідає Володимир Хандогій:

— Ми заявили про свою готовність взяти участь у відбудові зруйнованої економіки Боснії і Герцеговини, створено необхідну політичну і дипломатичну базу, тепер слово за підприємцями. Ефективним було б зміцнення зв'язків Торгово-промислових палат обох держав. В Сараєво вже можна зустріти бізнесменів з усього світу, отже й нашим гаяти час неприпустимо. А Боснія, до речі, має великий інтерес до відновлення співпраці з Україною.

До цього можна додати, що Україна, яка брала активну участь у миротворчих операціях у Боснії і Герцеговині і яка має значний економічний збиток внаслідок санкцій та ембарго проти воюючих сторін, має право на участь у відбудові Боснії. Однак бізнес таких обумовлень не визнає, тут на перше місце виступає підприємництво.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Хроніка. Факти. Події

● *Бонн*

Німецькі марки — для дітей

Щорічна допомога українським і білоруським дітям, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, від фонду «Дітям Чорнобиля» складає півтора мільйона марок. Про це повідомила керівник фонду пані Гільтруд Шредер. Фонд було створено у землі Нижня Саксонія у червні 1992 року, і відтоді він фінансує, насамперед, діагностування хворих на пухлину щитовидної залози та їх лікування. За фінансової підтримки фонду у травні нинішнього року в місті Ковель, що на Волині, відкриється ортопедична майстерня, де виготовлятимуть протези для дітей з фізичними вадами. На здійснення проекту заплановано близько одного мільйона марок.

● *Хабаровськ*

Вихід один — мир

З Дудаєвим чи без нього, все одно в Чечні все має закінчитися миром — війни там не буде. Про це заявив Президент Росії Борис Єльцин під час робочої поїздки до Хабаровська. Відповідаючи на запитання, що йому відомо з приводу інформації ІТАР-ТАРС про загибель Дудаєва, він сказав: «Ми зараз перевіряємо».

● *Єреван*

Все — проти «вогню»

Схильність до мирного врегулювання проблеми Нагорного Карабаху підтвердили президенти Вірменії та Азербайджану Левон Тер-Петросян і Гейдар Алієв у спільному комюніке, яке було розповсюджено у Єревані. У цьому документі вони також висловилися за збереження припинення вогню, домовленість про яке триває уже майже два роки, аж до укладення політичної угоди.

● *Женева*

Ізраїль засудили

Комісія ООН з прав людини засудила Ізраїль за «неодноразові акти агресії на Півдні Лівану і в долині Бекаа, в результаті яких вбито і поранено велику кількість людей». У прийнятій на засіданні Комісії у Женеві резолюції висловлено сподівання на продовження переговорів, спрямованих на досягнення «справедливого і всеохоплюючого миру» в близькосхідному регіоні.

● *Лондон*

Мейджор не здається

Прем'єр-міністр Великобританії Джон Мейджор заявив у парламенті, що чекає від Європейського Союзу якнайшвидшого зняття ембарго на експорт британської яловичини, і якщо цього не станеться, то Лондон розгляне «інші варіанти» дій.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

Саміт має багато переваг. По-перше, лідери багатьох держав отримують можливість поділитися думками та прийти до спільної позиції. По-друге, з'являється привід для двобічних зустрічей. Україну на саміт «великої сімки», що відбувся в Москві, запросили вперше. Скориставшись з можливості, Президент України Леонід Кучма зустрівся з Президентом Франції Жаком Шираком та Прем'єр-міністром Канади Жаном Кретьєном.

На знімку Анатолія БОВТА (Укрінформ): під час зустрічі з Прем'єр-міністром Канади.

Не опинитися б «між двох вогнів»

В ЛОНДОНІ перебуває делегація українських парламентаріїв, представників адміністрації Президента, Міністерства оборони.

Мета візиту — роз'яснення британським політикам та урядовцям позиції України щодо проблеми розширення НАТО. Про це перед відбуттям до британської столиці заявив кореспондентові «Інтерфакс-Україна» член делегації, заступник голови Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки Олег Чорноусенко.

Як вважає депутат, у разі розширення НАТО на Схід Україна може опинитися «між двох вогнів». «Україні яка тільки роль не відводиться — і буфера, і моста... Але нас ні те, ні друге не влаштовує. Процес розширення альянсу має бути тривалий і ретельно підготовлений», — заявив він.

Олег Чорноусенко підкреслив, що нинішній візит завершує перший етап розпочатої у вересні минулого року програми сприяння Верховній Раді України, що її здійснює британський парламент. Впродовж цього часу українські депутати близько десяти разів відвідували Лондон на кошти британського урядового фонду «Ноу-хау». В програмі нинішньої поїздки — зустрічі в британському парламенті, військовому та зовнішньополітичному відомствах. У неділю українська делегація з Лондона відправиться до Брюсселя, де відвідає штаб-квартиру НАТО і Європарламент.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО РЕЖИМ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Цей Закон визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів, що вживаються в Законі

Терміни, що вживаються в цьому Законі, мають таке значення:

1) іноземні інвестори — суб'єкти, які провадять інвестиційну діяльність на території України, а саме:

юридичні особи, створені відповідно до законодавства іншого ніж законодавство України;

фізичні особи — іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності;

іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації;

інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які визнаються такими відповідно до законодавства України;

2) іноземні інвестиції — цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;

3) підприємство з іноземними інвестиціями — підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному фонді якого, за його наявності, становить не менше 10 відсотків.

Підприємство набирає статусу підприємства з іноземними інвестиціями з дня зарахування іноземної інвестиції на його баланс.

Стаття 2. Види іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у вигляді:

іноземної валюти, що визнається конвертованою Національним банком України;

валюти України — при реінвестиціях в об'єкт первинного інвестування чи в будь-які інші об'єкти інвестування відповідно до законодавства України за умови сплати податку на прибуток (доходи);

будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав;

акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав (прав власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства України або законодавства інших країн), виражених у конвертованій валюті;

грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань, які гарантовані першокласними банками і мають вартість у конвертованій валюті, підтверджену згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на території України авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо;

прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни інвестора або міжнародними торговельними звичаями;

інших цінностей відповідно до законодавства України.

Стаття 3. Форми здійснення іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися у таких формах:

часткової участі у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними і фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;

створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю;

придбання, не заборонене законами України, нерухомого чи рухомого майна, включаючи будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;

придбання самостійно або за участю українських юридичних чи фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України;

придбання інших майнових прав;

в інших формах, які не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

Стаття 4. Об'єкти іноземного інвестування

Іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти, інвестування в які не заборонено законами України.

Стаття 5. Оцінка іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції та інвестиції українських партнерів, включаючи внески до статутного фонду підприємств, оцінюються в іноземній конвертованій валюті та у валюті України за домовленістю сторін на основі цін міжнародних ринків або ринку України.

Перерахування інвестиційних сум в іноземній валюті у валюту України здійснюється за офіційним курсом валюти України, визначеним Національним банком України.

При реінвестиціях прибутку, доходу та інших коштів, одержаних у валюті України внаслідок здійснення іноземних інвестицій, перерахування інвестиційних сум провадиться за офіційним курсом валюти України, визначеним Національним банком України на дату фактичного здійснення реінвестицій.

Стаття 6. Законодавство про інвестиційну діяльність іноземних інвесторів на території України

Відносини, пов'язані з іноземними інвестиціями в Україні, регулюються цим Законом, іншими законодавчими актами та міжнародними договорами України. Якщо міжнародним договором України встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про іноземні інвестиції, застосовуються правила міжнародного договору.

РОЗДІЛ ІІ. ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Стаття 7. Правовий режим інвестиційної діяльності

Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами України.

Для окремих суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій, може встановлюватися пільговий режим інвестиційної та іншої господарської діяльності.

Законами України можуть визначатися території, на яких діяльність іноземних інвесторів та підприємств з іноземними інвестиціями обмежується або забороняється, виходячи з вимог забезпечення національної безпеки.

Стаття 8. Гарантії у разі зміни законодавства

Якщо в подальшому спеціальним законодавством України про іноземні інвестиції будуть змінюватися гарантії захисту іноземних інвестицій, зазначені в розділі II цього Закону, то протягом десяти років з дня набрання чинності таким законодавством на вимогу іноземного інвестора застосовуються державні гарантії захисту іноземних інвестицій, зазначені в цьому Законі.

Стаття 9. Гарантії щодо примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб

Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Державні органи не мають права реквізувати іноземні інвестиції, за винятком випадків здійснення рятівних заходів у разі стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій. Зазначена реквізиція може бути проведена на підставі рішень органів, уповноважених на це Кабінетом Міністрів України.

Рішення про реквізицію іноземних інвестицій та умови компенсації можуть бути оскаржені в судовому порядку відповідно до статті 26 цього Закону.

Стаття 10. Компенсація і відшкодування збитків іноземним інвесторам

Іноземні інвестори мають право на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм внаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами України чи їх посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора або підприємства з іноземними інвестиціями, відповідно до законодавства України.

Усі понесені витрати та збитки іноземних інвесторів, завдані їм внаслідок дій, зазначених у статті 9 та частині першій цієї статті, повинні бути відшкодовані на основі поточних ринкових цін та/або обгрунтованої оцінки, підтверджених аудитором чи аудиторською фірмою.

Компенсація, що виплачується іноземному інвестору, повинна бути швидкою, адекватною і ефективною. Компенсація, що виплачується іноземному інвестору внаслідок дій, зазначених у статті 9 цього Закону, визначається на момент припинення права власності.

Компенсація, що виплачується іноземному інвестору внаслідок дій, зазначених у частині першій цієї статті, визначається на час фактичного здійснення рішення про відшкодування збитків. Сума компенсації повинна виплачуватись у валюті, в якій були здійснені інвестиції, чи в будь-якій іншій прийнятній для іноземного інвестора валюті відповідно до законодавста України. З моменту виникнення права на компенсацію і до моменту її виплати на суму компенсації нараховуються відсотки згідно з середньою ставкою відсотка, за яким лондонські банки надають позики першокласним банкам на ринку євровалют (ЛІБОР).

Стаття 11. Гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності

У разі припинення інвестиційної діяльності іноземний інвестор має право на повернення не пізніше шести місяців з дня припинення цієї діяльності своїх інвестицій в натуральній формі або у валюті інвестування в сумі фактичного внеску (з урахуванням можливого зменшення статутного фонду) без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі за реальною ринковою вартістю на момент припинення інвестиційної діяльності, якщо інше не встановлено законодавством або міжнародними договорами України.

Стаття 12. Гарантії переказу прибутків, доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій

Іноземним інвесторам після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів гарантується безперешкодний і негайний переказ за кордон їх прибутків, доходів та інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Порядок переказу за кордон прибутків, доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій, визначається Національним банком України.

РОЗДІЛ ІІІ. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Стаття 13. Державна реєстрація іноземних інвестицій

Державна реєстрація іноземних інвестицій здійснюється урядом Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями протягом трьох робочих днів після фактичного їх внесення у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Незареєстровані іноземні інвестиції не дають права на одержання пільг та гарантій, передбачених цим Законом.

Стаття 14. Відмова в державній реєстрації іноземних інвестицій

Відмова в державній реєстрації іноземних інвестицій можлива лише у разі порушення встановленого порядку реєстрації. Відмова з мотивів її недоцільності не допускається.

Відмова в державній реєстрації іноземних інвестицій повинна бути оформлена письмово із зазначенням мотивів відмови і може бути оскаржена у судовому порядку.

Стаття 15. Статистична звітність про іноземні інвестиції

Органи, які здійснюють державну реєстрацію іноземних інвестицій, підприємства з іноземними інвестиціями, податкові та митні органи і установи банків подають відповідно до встановлених форм та термінів статистичну звітність про здійснення іноземних інвестицій.

РОЗДІЛ IV. ПІДПРИЄМСТВА З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Стаття 16. Організаційно-правові форми підприємств з іноземними інвестиціями

На території України підприємства з іноземними інвестиціями створюються і діють у формах, передбачених законодавством України.

Стаття 17. Установчі документи підприємств з іноземними інвестиціями

Установчі документи підприємств з іноземними інвестиціями повинні містити відомості, передбачені законодавством України для відповідних організаційно-правових форм підприємств, а також відомості про державну належність засновників (учасників).

Стаття 18. Обкладення митом

Майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями (крім товарів для реалізації або власного споживання), звільняється від обкладення митом.

При цьому митні органи здійснюють пропуск такого майна на територію України на підставі виданого підприємством простого векселя на суму мита з відстроченням платежу не більш як на 30 календарних днів з дня оформлення ввізної вантажної митної декларації.

Вексель погашається і ввізне мито не справляється, якщо у період, на який дається відстрочення платежу, зазначене майно зараховане на баланс підприємства і податковою інспекцією за місцезнаходженням підприємства зроблена відмітка про це на примірнику векселя.

Порядок видачі, обліку і погашення векселів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Якщо протягом трьох років з часу зарахування іноземної інвестиції на баланс підприємства з іноземними інвестиціями майно, що було ввезене в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду зазначеного підприємства, відчужується, у тому числі у зв'язку з припиненням діяльності цього підприємства (крім вивезення іноземної інвестиції за кордон), підприємство з іноземними інвестиціями сплачує ввізне мито, яке обчислюється виходячи з митної вартості цього майна, перерахованої у валюту України, за офіційним курсом валюти України, визначеним Національним бан-

---

Постанова Верховної Ради України

Про порядок введення в дію Закону України «Про режим іноземного інвестування»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про режим іноземного інвестування» з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України розглянути питання щодо створення національного агентства сприяння іноземним інвестиціям в Україні.

3. Кабінету Міністрів України у місячний термін:

затвердити порядок державної реєстрації іноземних інвестицій; реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора; визначення продукції власного виробництва; видачі, обліку і погашення векселів, виданих під час ввезення в Україну майна як внеску іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність; сплати ввізного мита у разі відчуження майна, що було ввезене в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами)) про спільну інвестиційну діяльність;

привести рішення уряду України у відповідність з цим Законом, а також забезпечити перегляд і скасування міністерствами, відомствами і іншими органами державної виконавчої влади нормативних актів, що суперечать цьому Закону;

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом, а також про внесення змін і доповнень до Закону України «Про систему оподаткування» щодо збереження гарантій підприємствам з кваліфікаційною іноземною інвестицією при введенні нових видів податків.

4. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін розробити і подати на розгляд Верховної Ради України проекти законодавчих актів, що випливають з цього Закону, а також проект Закону України щодо надання пільгового режиму інвестиційної та іншої господарської діяльності для реалізації окремих інвестиційних проектів.

5. Установити, що до іноземних інвестицій, які були фактично внесені до набрання чинності цим Законом, на вимогу іноземного інвестора застосовуються державні гарантії захисту іноземних інвестицій, передбачені спеціальним законодавством України про іноземні інвестиції, яке діяло на момент внесення цих інвестицій.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ.

м.Київ,
19 березня 1996 року.

ком України на день здійснення відчуження майна.

Стаття 19. Умови реалізації продукції (робіт, послуг)

Підприємство з іноземними інвестиціями самостійно визначає умови реалізації продукції (робіт, послуг), включаючи ціну на них, якщо інше не передбачено законодавством України.

Продукція підприємств з іноземними інвестиціями не підлягає ліцензуванню і квотуванню за умови її сертифікації як продукції власного виробництва у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Вивезення товарів, на які поширюється спеціальний режим експорту, здійснюється відповідно до законодавства України.

Стаття 20. Оподаткування

Підприємства з іноземними інвестиціями сплачують податки відповідно до законодавства України.

Стаття 21. Права інтелектуальної власності

Охорона та здійснення прав інтелектуальної власності підприємств з іноземними інвестиціями забезпечуються відповідно до законодавства України. Підприємства з іноземними інвестиціями самостійно приймають рішення про патентування (реєстрацію) за кордоном винаходів, промислових зразків, товарних знаків та інших об'єктів інтелектуальної власності, які їм належать, відповідно до законодавства України.

РОЗДІЛ V. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ НА ОСНОВІ КОНЦЕСІЙНИХ ДОГОВОРІВ, ДОГОВОРІВ (КОНТРАКТІВ) ПРО ВИРОБНИЧУ КООПЕРАЦІЮ, СПІЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ІНШІ ВИДИ СПІЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 22. Концесійні договори

Надання іноземним інвесторам прав на розробку та освоєння відновлюваних та невідновлюваних природних ресурсів, проведення господарської діяльності, пов'язаної з використанням об'єктів, що перебувають у державній власності, але не передані підприємствам, установам, організаціям у повне господарське відання чи оперативне управління, здійснюється на підставі концесійних договорів, які укладаються з іноземними інвесторами Кабінетом Міністрів України або уповноваженим на це державним органом відповідно до законодавства України. Термін дії концесійного договору визначається залежно від характеру та умов концесії, але не може бути більшим як 99 років. Якщо концесійні договори містять умови, не передбачені законодавством України, вони підлягають затвердженню Верховною Радою України.

Стаття 23. Договори (контракти) про інвестиційну діяльність

Іноземні інвестори мають право укладати договори (контракти) про спільну інвестиційну діяльність (виробничу кооперацію, спільне виробництво тощо), не пов'язану із створенням юридичної особи, відповідно до законодавства України.

Стаття 24. Регулювання господарської діяльності за договорами (контрактами)

Господарська діяльність на підставі зазначених у статті 23 цього Закону договорів (контрактів) регулюється законодавством України.

Сторони за договорами (контрактами) повинні вести окремий бухгалтерський облік та складати звітність про операції, пов'язані з виконанням умов цих договорів (контрактів), та відкрити окремі рахунки в установах банків України для проведення розрахунків за цими договорами (контрактами).

Договори (контракти) повинні бути зареєстровані у терміни та в порядку, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Майно (крім товарів для реалізації або власного споживання), що ввозиться в Україну іноземними інвесторами на строк не менше трьох років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів), звільняється від обкладення митом в порядку, передбаченому частинами другою і третьою статті 18 цього Закону. При відчуженні такого майна раніше трьох років з часу зарахування його на баланс мито сплачується у порядку, передбаченому частиною п'ятою статті 18 цього Закону.

Прибуток, одержаний від спільної інвестиційної діяльності за договорами (контрактами), оподатковується відповідно до законодавства України.

РОЗДІЛ VI. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У СПЕЦІАЛЬНИХ (ВІЛЬНИХ) ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ

Стаття 25. Регулювання іноземних інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах

Специфіка регулювання іноземних інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах установлюється законодавством України про спеціальні (вільні) економічні зони. Правовий режим іноземних інвестицій, що встановлюється у спеціальних (вільних) економічних зонах, не може створювати умови інвестування та здійснення господарської діяльності менш сприятливі, ніж встановлені цим Законом.

РОЗДІЛ VII. РОЗГЛЯД СПОРІВ

Стаття 26. Порядок розгляду спорів

Спори між іноземними інвесторами і державою з питань державного регулювання іноземних інвестицій та діяльності підприємств з іноземними інвестиціями підлягають розгляду в судах України, якщо інше не визначено міжнародними договорами України.

Усі інші спори підлягають розгляду в судах та/або арбітражних судах України або за домовленістю сторін у третейських судах, в тому числі за кордоном.

Стаття 27. Заключні положення

Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України «Про іноземні інвестиції» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., №26, ст. 357);

Декрет Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 року №55-93 «Про режим іноземного інвестування» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р.,№28, ст.302);

Закон України «Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 6, ст.28).

Президент України
Л. КУЧМА.

м.Київ, 19 березня 1996 року.

Іноземні інвестиції — добре. А власне виробництво — важливіше

Коментар юридичного відділу редакції до Закону «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.96 р.

Закон, що коментується, на відміну від попередніх законодавчих актів, які регулюють відносини в сфері іноземного інвестування, практично не передбачає пільг для іноземних інвесторів, і передусім щодо оподаткування. Нагадаємо, що Декрет Кабінету міністрів України «Про режим іноземного інвестування» (1993 року) встановлював, залежно від обсягу інвестицій, звільнення від податку на прибуток терміном до 5 років (за невеликим винятком з деяких видів діяльності). А тепер підприємства з іноземними інвестиціями матимуть однакові з вітчизняними підприємствами умови.

Проте ці та інші зміни, що вносить закон, який коментується, можуть не поширюватися на підприємства (на їхню вимогу), іноземні інвестиції до яких фактично було внесено до сьогодні, тобто дня набуття законом чинності.

Якщо зважити, що пільги з оподаткування прибутку таких підприємств для іноземних інвестицій, що їх вносили з січня 1995 року, фактично скасовано після прийняття Закону «Про оподаткування прибутку підприємств», то скасування пільг для іноземних інвесторів щодо оподаткування прибутку нічого нового не вносить.

У зв'язку з чим неістотним є і визначення частки іноземних інвестицій у спільному виробництві. Раніше Декрет Кабміну України «Про режим іноземного інвестування» визначав мінімальний фізичний обсяг іноземних капіталовкладень (наявність якого і встановлювало обсяг пільг) без визначення частки інвестицій. А тепер ці мінімальні обсяги інвестицій знято.

Щоправда, думається, така зміна законодавства може призвести до відпливу іноземних інвестицій, вкладених в українську економіку до нинішнього дня.

Наявність мінімального фізичного обсягу спонукала інвесторів зберігати цей обсяг для отримання встановлених пільг. А нині інвестиції можуть бути зменшені до 10% у статутному фонді підприємств за збереження тих самих пільг, бо постанова про введення в дію закону, що коментується, зберігає державні гарантії захисту іноземних інвестицій, передбачені спеціальним законодавством України про іноземні інвестиції, що діяло на момент внесення інвестицій.

Також нововведенням є необхідність експертного підтвердження в Україні якихось прав інтелектуальної власності іноземного інвестора, встановлення можливості здійснення спільної інвестиційної діяльності (спільне виробництво тощо) без створення юридичної особи (підприємства, організації).

Крім того, майно, що його ввозять до України як внесок до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями (за винятком товарів, призначених для реалізації або власного вжитку), не обкладатиметься увізним митом. Щоправда, за умови, що це майно протягом трьох років від часу ввезення до України не відчужувалося.

Раніше усе майно, що його ввозили до України як статутний фонд підприємства з іноземною інвестицією (в тому числі й для власних потреб, наприклад, автомобілі, копіювальна техніка, телефони тощо), звільнялося від сплати мита без обмежень у термінах його відчуження.

Водночас здається нереальним, з практичної точки зору, і здійснення контролю за відчуженням майна, завезеного до України як внесок до статутного фонду.

А загалом прийнятий закон, як здається, відповів на основне питання: чи покладатимемося ми на допомогу іноземних інвесторів чи все ж таки треба розвивати власне виробництво? Відповідь на користь вітчизняного виробника. Іноземні інвестиції — добре, а власне виробництво важливіше. При цьому не слід сприймати цей закон як дискримінацію іноземних інвесторів, навпаки, він зрівнює вітчизняних та іноземних інвесторів.

Сергій ДЕМСЬКИЙ.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести зміни і доповнення до Закону Української РСР «Про освіту» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., №34, ст.451; Відомості Верховної Ради України, 1993 р., №10, ст.76, №26, ст.277; 1994 р., №29, ст.258, №45, ст.404), виклавши його у такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ОСВІТУ

Освіта — основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні грунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про освіту

Законодавство України про освіту базується на Конституції України і складається з цього Закону, інших актів законодавства України.

Стаття 2. Завдання законодавства України про освіту

Завданням законодавства України про освіту є регулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної, наукової, загальнокультурної підготовки громадян України.

Стаття 3. Право громадян України на освіту

1. Громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин. Це право забезпечується:

розгалуженою мережею закладів освіти, заснованих на державній та інших формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти;

відкритим характером закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина;

різними формами навчання — очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем.

2. Держава здійснює соціальний захист вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів та інших осіб, незалежно від форм їх навчання і типів закладів освіти, де вони навчаються, сприяє здобуттю освіти в домашніх умовах.

3. Для одержання документа про освіту громадяни мають право на державну атестацію.

4. Іноземні громадяни, особи без громадянства здобувають освіту в закладах освіти України відповідно до чинного законодавства та міжнародних договорів.

Стаття 4. Державна політика в галузі освіти

(Продовження на 8—11-й стор.).

Постанова Верховної Ради України

Про порядок введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту» з дня його опублікування, абзац восьмий частини першої статті 57 щодо виплати надбавок за вислугу років — з 1 січня 1997 року, абзац дев'ятий частини першої статті 57 щодо виплати щорічної грошової винагороди та абзац десятий частини першої статті 57 щодо виплати допомоги на оздоровлення — з 1 січня 1998 року.

2. Кабінету Міністрів України:

внести до 1 червня 1996 року на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність із Законом України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»;

забезпечити підготовку і внести на розгляд Верховної Ради України до 1998 року проекти законів України про професійно-технічну освіту, про вищу освіту, про середню освіту, про дошкільну освіту і виховання, про державну підтримку позашкільної освіти в Україні;

привести рішення уряду України у відповідність із Законом України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами і відомствами України їх нормативних актів, що суперечать цьому Закону.

3. До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту» застосовуються чинні законодавчі та інші нормативні акти України, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ.

м. Київ, 23 березня 1996 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»

(Початок на 7-й стор.).

Стаття 5. Державний контроль за діяльністю закладів освіти

Державний контроль за діяльністю закладів освіти незалежно від форм власності здійснюється з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики у галузі освіти. Державний контроль проводиться центральними і місцевими органами управління освітою та державною інспекцією закладів освіти при Міністерстві освіти України. Положення про центральні державні органи управління освітою, про Державну інспекцію закладів освіти при Міністерстві освіти України затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Основні принципи освіти

Основними принципами освіти в Україні є:

доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;

рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;

гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;

органічний зв'язок з світовою та національною історією, культурою, традиціями;

незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій;

науковий, світський характер освіти;

інтеграція з наукою і виробництвом;

взаємозв'язок з освітою інших країн;

гнучкість і прогностичність системи освіти;

єдність і наступність системи освіти;

безперервність і різноманітність освіти;

поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Стаття 7. Мова освіти

Мова освіти визначається Конституцією України, Законом Української РСР «Про мови в Українській РСР».

Стаття 8. Навчально-виховний процес і громадсько-політична діяльність у закладах освіти

1. Навчально-виховний процес у закладах освіти є вільним від втручання політичних партій, громадських, релігійних організацій.

2. Залучення учнів, студентів до участі в політичних акціях і релігійних заходах під час навчально-виховного процесу не допускається.

3. Належність особи до будь-якої політичної партії, громадської, релігійної організації, що діють відповідно до Конституції України, не є перешкодою для її участі в навчально-виховному процесі.

4. Учні, студенти, працівники освіти можуть створювати у закладах освіти первинні осередки об'єднань громадян, членами яких вони є.

Стаття 9. Заклади освіти і церква (релігійні організації)

Заклади освіти в Україні незалежно від форм власності відокремлені від церкви (релігійних організацій), мають світський характер, крім закладів освіти, заснованих релігійними організаціями.

Стаття 10. Управління освітою

1. В Україні для управління освітою створюються система державних органів управління і органи громадського самоврядування.

2. Органи управління освітою і громадського самоврядування діють у межах повноважень, визначених законодавством.

Стаття 11. Органи управління освітою

До державних органів управління освітою в Україні належать:

Міністерство освіти України;

міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти;

Вища атестаційна комісія України;

Міністерство освіти Автономної Республіки Крим;

місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою.

Стаття 12. Повноваження Міністерства освіти України та міністерств і відомств України, яким підпорядковані заклади освіти

1. Міністерство освіти України є центральним органом державної виконавчої влади, який здійснює керівництво у сфері освіти.

Міністерство освіти України:

бере участь у визначенні державної політики в галузі освіти, науки, професійної підготовки кадрів, розробляє програми розвитку освіти, державні стандарти освіти;

встановлює державні стандарти знань з кожного предмета;

визначає мінімальні нормативи матеріально-технічного, фінансового забезпечення закладів освіти;

здійснює навчально-методичне керівництво, контроль за дотриманням державних стандартів освіти, державне інспектування;

забезпечує зв'язок із закладами освіти, державними органами інших країн з питань, які входять до його компетенції;

проводить акредитацію вищих та професійно-технічних закладів освіти незалежно від форм власності та підпорядкування, видає їм ліцензії, сертифікати;

формує і розміщує державне замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою;

розробляє умови прийому до закладів освіти;

забезпечує випуск підручників, посібників, методичної літератури;

розробляє проекти положень про заклади освіти, що затверджуються Кабінетом Міністрів України;

організовує атестацію педагогічних і науково-педагогічних працівників щодо присвоєння їм кваліфікаційних категорій, педагогічних та вчених звань;

разом з іншими міністерствами і відомствами, яким підпорядковані заклади освіти, Міністерством освіти Автономної Республіки Крим реалізує державну політику в галузі освіти, здійснює контроль за її практичним втіленням, дотриманням актів законодавства про освіту в усіх закладах освіти незалежно від форм власності і підпорядкування;

здійснює керівництво державними закладами освіти.

Акти Міністерства освіти України, прийняті у межах його повноважень, є обов'язковими для міністерств і відомств, яким підпорядковані заклади освіти, Міністерства освіти Автономної Республіки Крим, місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підпорядкованих їм органів управління освітою, закладів освіти незалежно від форм власності.

2. Міністерства і відомства, яким підпорядковані заклади освіти, разом з Міністерством освіти України беруть участь у здійсненні державної політики в галузі освіти, науки, професійної підготовки кадрів, у проведенні державного інспектування та акредитації закладів освіти, здійснюють контрольні функції по дотриманню вимог щодо якості освіти, забезпечують зв'язок із закладами освіти та державними органами інших країн з питань, що належать до їх компетенції, організовують впровадження у практику досягнень науки і передового досвіду.

Акти міністерств і відомств, яким підпорядковані заклади освіти, прийняті у межах їх компетенції, є обов'язковими для місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підпорядкованих їм органів управління освітою, закладів освіти відповідного профілю незалежно від форм власності.

3. Міністерство освіти Автономної Республіки Крим здійснює повноваження управління освітою, крім повноважень, віднесених до компетенції Міністерства освіти України, міністерств і відомств, яким підпорядковані заклади освіти.

4. Інші повноваження Міністерства освіти України, міністерств і відомств України, яким підпорядковані заклади освіти, визначаються положеннями про них.

Стаття 13. Повноваження Вищої атестаційної комісії України

Вища атестаційна комісія України організовує і проводить атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів, керує роботою по присудженню наукових ступенів, присвоєнню вченого звання старшого наукового співробітника.

Положення про Вищу атестаційну комісію України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 14. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі освіти

1. Місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування здійснюють державну політику в галузі освіти і в межах їх компетенції:

встановлюють, не нижче визначених Міністерством освіти України мінімальних нормативів, обсяги бюджетного фінансування закладів освіти, установ, організацій системи освіти, що є у комунальній власності, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання;

забезпечують розвиток мережі закладів освіти та установ, організацій системи освіти, зміцнення їх матеріальної бази, господарське обслуговування;

здійснюють соціальний захист працівників освіти, дітей, учнівської і студентської молоді, створюють умови для їх виховання, навчання і роботи відповідно до нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

організовують облік дітей дошкільного та шкільного віку, контролюють виконання вимог щодо навчання дітей у закладах освіти;

вирішують у встановленому порядку питання, пов'язані з опікою і піклуванням про неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, дітей-сиріт, захист їх прав, надання матеріальної та іншої допомоги;

створюють належні умови за місцем проживання для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів;

забезпечують у сільській місцевості регулярне безкоштовне підвезення до місця навчання і додому дітей дошкільного віку, учнів та педагогічних працівників;

організовують професійне консультування молоді та продуктивну працю учнів;

визначають потреби, обсяги і розробляють пропозиції щодо державного замовлення на підготовку робітничих кадрів для регіону.

2. Місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування створюються відповідні органи управління освітою, діяльність яких спрямовується на:

управління закладами освіти, що є у комунальній власності;

організацію навчально-методичного забезпечення закладів освіти, вдосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників, їх перепідготовку та атестацію у порядку, встановленому Міністерством освіти України;

координацію дій педагогічних, виробничих колективів, сім'ї, громадськості з питань навчання і виховання дітей;

визначення потреб, розроблення пропозицій щодо державного контракту і формування регіонального замовлення на педагогічні кадри, укладання договорів на їх підготовку;

контроль за дотриманням вимог щодо змісту, рівня і обсягу освіти, атестацію закладів освіти, що перебувають у комунальній власності.

Місцеві органи управління освітою у здійсненні своїх повноважень підпорядковані місцевим органам державної виконавчої влади, органам місцевого самоврядування та відповідним державним органам управління освітою у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 15. Державні стандарти освіти

1. Державні стандарти освіти встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої та фахової підготовки в Україні. Вони є основою оцінки освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм одержання освіти.

Державні стандарти освіти розробляються окремо з кожного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня і затверджуються Кабінетом Міністрів України. Вони підлягають перегляду та перезатвердженню не рідше як один раз на 10 років.

2. Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам визначається засновником закладу освіти, Міністерством освіти України, Міністерством освіти Автономної Республіки Крим, міністерствами і відомствами, яким підпорядковані заклади освіти, місцевими органами управління освітою шляхом ліцензування, інспектування, атестації та акредитації закладів освіти у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. За результатами ліцензування Міністерство освіти України, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, місцеві органи управління освітою у межах своїх повноважень надають закладам освіти, незалежно від форм власності, ліцензії на право здійснення освітньої діяльності відповідно до державних вимог із встановленням за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями обсягів підготовки, які відповідають кадровому, науково-методичному та матеріально-технічному забезпеченню, вносять їх до державного реєстру закладів освіти.

Невиконання або грубе порушення закладом освіти умов і правил ліцензійної діяльності, подання та розповсюдження недостовірної інформації щодо її здійснення є підставою для призупинення дії або анулювання ліцензії.

4. За результатами акредитації вищих закладів освіти, закладів післядипломної освіти Міністерство освіти України разом з міністерствами і відомствами, яким підпорядковані заклади освіти:

визначає відповідність освітніх послуг державним стандартам певного освітньо-кваліфікаційного рівня за напрямами (спеціальностями), надає право видачі документа про освіту державного зразка;

встановлює рівень акредитації закладу освіти;

надає певну автономію закладу освіти відповідно до отриманого статусу;

інформує громадськість про якість освітньої та наукової діяльності вищих закладів освіти;

вирішує в установленому порядку питання про реорганізацію вищого закладу освіти з наданням відповідного статусу або його ліквідацію.

5. За результатами атестації дошкільних, середніх, позашкільних та професійно-технічних закладів освіти Міністерство освіти України, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, місцеві органи управління освітою у межах своїх повноважень:

визначають відповідність освітніх послуг, які надаються закладами освіти, державним стандартам певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня;

приймають рішення про створення спеціалізованих закладів освіти: шкіл, колегіумів, ліцеїв, гімназій тощо;

вносять пропозиції Міністерству освіти України про надання відповідного статусу професійно-технічним закладам освіти;

приймають рішення про створення, реорганізацію або ліквідацію закладів освіти.

6. За особливі досягнення в роботі закладу освіти Президентом України може бути надано статус національного закладу освіти.

Стаття 16. Органи громадського самоврядування в освіті

1. Органами громадського самоврядування в освіті є:

загальні збори (конференція) колективу закладу освіти;

районна, міська, обласна конференції педагогічних працівників, з'їзд працівників освіти Автономної Республіки Крим;

Всеукраїнський з'їзд працівників освіти.

2. Органи громадського самоврядування в освіті можуть об'єднувати учасників навчально-виховного процесу, спеціалістів певного професійного спрямування.

3. Органи громадського самоврядування в освіті вносять пропозиції щодо формування державної політики в галузі освіти, вирішують у межах своїх повноважень питання навчально-виховної, науково-дослідної, методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності закладів освіти.

Повноваження органів громадського самоврядування в освіті визначає в межах чинного законодавства Міністерство освіти України за участю представників профспілок, всеукраїнських педагогічних (освітянських) об'єднань.

Стаття 17. Самоврядування закладів освіти

Самоврядування закладів освіти передбачає їх право на:

самостійне планування роботи, вирішення питань навчально-виховної, науково-дослідної, методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності;

участь у формуванні планів прийому учнів, студентів, слухачів з урахуванням державного контракту (замовлення) та угод підприємств, установ, організацій, громадян;

визначення змісту компонента освіти, що надається закладом освіти понад визначений державою обсяг;

прийняття на роботу педагогічних, науково-педагогічних, інженерно-педагогічних та інших працівників, а також фахівців з інших держав, у тому числі за контрактами;

самостійне використання усіх видів асигнувань, затвердження структури і штатного розпису у межах встановленого фонду заробітної плати;

здійснення громадського контролю за організацією харчування, охорони здоров'я, охорони праці в закладах освіти.

Стаття 18. Умови створення закладів освіти

1. Заклади освіти створюються органами державної виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, громадянами відповідно до соціально-економічних, національних, культурно-освітніх потреб у них за наявності необхідної матеріально-технічної, науково-методичної бази, педагогічних кадрів.

2. Заклади освіти, що засновані на загальнодержавній або комунальній власності, мають статус державного закладу освіти.

3. Заклади освіти незалежно від їх статусу і належності забезпечують якість освіти в обсязі вимог державних стандартів освіти.

4. Потреба у вищих закладах освіти незалежно від форм власності та їх мережа визначаються Кабінетом Міністрів України.

Потреба в професійно-технічних закладах освіти визначається Кабінетом Міністрів України, а їх мережа — Міністерством освіти України.

Потреба в закладах освіти, заснованих на комунальній власності, визначається місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Порядок створення, реорганізації і ліквідації закладів освіти встановлюється Кабінетом Міністрів України.

5. Діяльність закладу освіти розпочинається за наявності ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням послуг для одержання освіти і підготовкою фахівців різних рівнів кваліфікації. Ліцензія видається у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

6. Заклади освіти діють на підставі власних статутів, затверджених:

Міністерством освіти України стосовно закладів освіти, що засновані на загальнодержавній власності і перебувають у його системі;

міністерствами, відомствами України, яким підпорядковані заклади освіти, засновані на загальнодержавній власності, за погодженням з Міністерством освіти України;

Міністерством освіти України стосовно вищих закладів освіти, заснованих на інших формах власності; місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно державних закладів освіти, що перебувають у комунальній власності, і закладів освіти (крім вищих закладів освіти), заснованих на інших формах власності.

7. Заклад освіти повинен мати власну назву, в якій обов'язково вказується його тип (дитячий садок, школа, гімназія, ліцей, колегіум, коледж, інститут, консерваторія, академія, університет чи інше) та організаційно-правова форма.

Стаття 19. Наукове і методичне забезпечення освіти

Наукове і методичне забезпечення освіти здійснюють Міністерство освіти України, Національна Академія наук України, Академія педагогічних наук України, міністерства і відомства, яким підпорядковані заклади освіти, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, вищі заклади освіти, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, заклади післядипломної освіти, інші науково-методичні і методичні установи у взаємодії з відповідними підприємствами, творчими спілками, асоціаціями, товариствами, громадськими науковими організаціями.

Стаття 20. Керівник закладу освіти

1. Заклад освіти очолює його керівник (завідуючий, директор, ректор, президент тощо).

2. Керівники закладів освіти, що є у загальнодержавній власності і підпорядковані Міністерству освіти України, обираються за конкурсом і призначаються на посаду Міністерством освіти України шляхом укладання з ними контракту відповідно до порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Керівники закладів освіти, що є у загальнодержавній власності і підпорядковані іншим міністерствам і відомствам України, обираються за конкурсом і призначаються на посаду (за попереднім погодженням з Міністерством освіти України) відповідними міністерствами і відомствами України шляхом укладання з ними контракту.

4. Керівники закладів освіти, що є у комунальній власності, призначаються Міністерством освіти Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, міськими, районними органами управління освітою за попереднім погодженням з місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

5. Керівники закладів освіти, заснованих на інших формах власності, призначаються його засновником або уповноваженим ним органом за попереднім погодженням з відповідними органами управління освітою місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

6. Керівники вищих закладів освіти щорічно звітують перед загальними зборами (конференцією) колективу закладу освіти.

Стаття 21. Психологічна служба в системі освіти

У системі освіти діє державна психологічна служба. Психологічне забезпечення навчально-виховного процесу в закладах освіти здійснюють практичні психологи. За своїм статусом практичні психологи належать до педагогічних працівників.

Стаття 22. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти

Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні дітей, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам, особам, які їх замінюють. Педагогічний патронаж здійснюється соціальними педагогами. За своїм статусом соціальні педагоги належать до педагогічних працівників.

Стаття 23. Участь діячів науки, культури та представників інших сфер діяльності у навчально-виховній роботі

Діячі науки, культури та представники інших сфер діяльності за рішенням закладу освіти можуть брати участь у навчально-виховній роботі, керівництві учнівськими, студентськими об'єднаннями за інтересами, сприяти інтелектуальному, культурному розвитку учнівської, студентської молоді, подавати консультаційну допомогу педагогам.

Стаття 24. Організація медичного обслуговування у системі освіти

Організація безкоштовного медичного обслуговування в системі освіти забезпечується місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, здійснюється закладами Міністерства охорони здоров'я України, відомчими закладами охорони здоров'я відповідно до чинного законодавства.

Стаття 25. Організація харчування в закладах освіти

Організація та відповідальність за харчування у державних закладах освіти покладається на місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти, керівників закладів освіти і здійснюється за рахунок бюджетних асигнувань.

Харчування у закладах освіти інших форм власності організовують засновник і керівник закладу.

Контроль та державний нагляд за якістю харчування покладається на органи охорони здоров'я.

Стаття 26. Забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці та виховання

Забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці та виховання у закладах освіти покладається на їх власника або уповноважений ним орган, керівника закладу освіти.

Стаття 27. Документи про освіту

Випускнику державного або іншого акредитованого (атестованого) закладу освіти видається відповідний документ про освіту встановленого зразка.

Зразки документів про освіту затверджуються Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ II. СИСТЕМА ОСВІТИ

Стаття 28. Поняття системи освіти

Система освіти складається із закладів освіти, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

Стаття 29. Структура освіти

Структура освіти включає:

дошкільну освіту;

загальну середню освіту;

позашкільну освіту;

професійно-технічну освіту;

вищу освіту;

післядипломну освіту;

аспірантуру;

докторантуру;

самоосвіту.

Стаття 30. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні

1. В Україні встановлюються такі освітні рівні:

початкова загальна освіта;

базова загальна середня освіта;

повна загальна середня освіта;

професійно-технічна освіта;

базова вища освіта;

повна вища освіта.

2. В Україні встановлюються такі освітньо-кваліфікаційні рівні:

кваліфікований робітник;

молодший спеціаліст;

бакалавр;

спеціаліст, магістр.

Положення про освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Наукові ступені

1. Науковими ступенями є:

кандидат наук;

доктор наук.

2. Наукові ступені кандидата і доктора наук присуджуються спеціалізованими вченими радами вищих закладів освіти, наукових установ та організацій у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Вчені звання

1. Вченими званнями є:

старший науковий співробітник;

доцент;

професор.

2. Вчені звання старший науковий співробітник, доцент, професор присвоюються на основі рішень вчених рад вищих закладів освіти, наукових установ і організацій у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 33. Дошкільна освіта

Дошкільна освіта і виховання здійснюються у сім'ї, дошкільних закладах освіти у взаємодії з сім'єю і мають на меті забезпечення фізичного, психічного здоров'я дітей, їх всебічного розвитку, набуття життєвого досвіду, вироблення умінь, навичок, необхідних для подальшого навчання.

Стаття 34. Дошкільні заклади освіти

1. Дошкільними закладами освіти є: дитячі ясла, дитячі садки, дитячі ясла-садки, сімейні, прогулянкові, дошкільні заклади компенсуючого (для дітей, які потребують корекції фізичного і психічного розвитку) та комбінованого типів з короткотривалим, денним, цілодобовим перебуванням дітей, а також дитячі садки інтернатного типу, дитячі будинки та інші.

2. Прийом дітей у дошкільні заклади освіти проводиться за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють.

Стаття 35. Загальна середня освіта

1. Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення.

2. Держава гарантує молоді право на отримання повної загальної середньої освіти і оплачує її здобуття. Повна загальна середня освіта в Україні є обов'язковою і може отримуватися у різних типах закладів освіти.

3. За рахунок коштів підприємств, установ і організацій, батьків та інших добровільних внесків можуть вводитися додаткові навчальні курси понад обсяг, визначений державним стандартом для відповідного освітнього рівня.

Стаття 36. Середні заклади освіти

1. Основним видом середніх закладів освіти є середня загальноосвітня школа трьох ступенів: перший — початкова школа, що забезпечує початкову загальну освіту, другий — основна школа, що забезпечує базову загальну середню освіту, третій — старша школа, що забезпечує повну загальну середню освіту.

2. Школи кожного з трьох ступенів можуть функціонувати разом або самостійно.

3. Навчання у середній загальноосвітній школі починається з шести-семирічного віку.

4. Школи першого ступеня у сільській місцевості створюються незалежно від наявної кількості учнів. Відкриття таких шкіл, а також самостійних класів у них здійснюється за рішенням місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

5. За рішенням місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для задоволення освітніх потреб населення можуть створюватися навчально-виховні об'єднання «школа-дитячий садок», школи та групи продовженого дня.

6. Для розвитку здібностей, обдарувань і талантів дітей створюються профільні класи (з поглибленим вивченням окремих предметів або початкової допрофесійної підготовки), спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, колегіуми, а також різні типи навчально-виховних комплексів, об'єднань. Особливо обдарованим дітям держава надає підтримку і заохочення (стипендії, направлення на навчання і стажування до провідних вітчизняних та закордонних освітніх, культурних центрів).

7. Для здобуття загальної середньої освіти можуть створюватися вечірні (змінні) школи, а також класи, групи з очною, заочною формами навчання при загальноосвітніх школах.

8. Бажаючим надається право і створюються умови для прискореного закінчення школи, складання іспитів екстерном.

Стаття 37. Заклади освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації

1. Для дітей, які не мають необхідних умов для виховання і навчання в сім'ї, створюються загальноосвітні школи-інтернати.

2. Для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, створюються школи-інтернати, дитячі будинки, в тому числі сімейного типу, з повним державним утриманням.

3. Для дітей, які потребують тривалого лікування, створюються дошкільні заклади освіти, загальноосвітні санаторні школи-інтернати, дитячі будинки. Навчальні заняття з такими дітьми проводяться також у лікарнях, санаторіях, вдома.

4. Для осіб, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових закладах освіти, створюються спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, школи, дитячі будинки, дошкільні та інші заклади освіти з утриманням за рахунок держави.

5. Для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання, створюються загальноосвітні школи і професійно-технічні училища соціальної реабілітації.

Стаття 38. Позашкільна освіта

1. Позашкільна освіта та виховання є частиною структури освіти і спрямовуються на розвиток здібностей, талантів дітей, учнівської та студентської молоді, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

2. Позашкільна освіта та виховання здійснюються закладами освіти, сім'єю, трудовими колективами, громадськими організаціями, товариствами, фондами і грунтуються на принципі добровільності вибору типів закладів, видів діяльності.

3. Держава забезпечує умови для одержання учнями і молоддю позашкільної освіти.

Стаття 39. Позашкільні заклади освіти

1. До позашкільних закладів освіти належать: палаци, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості, учнівські та студентські клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтв, студії, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади.

2. Для здійснення навчально-виховної роботи позашкільним закладам освіти надаються спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші заклади безкоштовно та на пільгових умовах. Порядок їх надання визначається місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Стаття 40. Професійно-технічна освіта

1. Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, перепідготовку, підвищення їх професійної кваліфікації.

2. Професійно-технічна освіта громадян здійснюється на базі повної загальної середньої освіти або базової загальної середньої освіти з наданням можливості здобувати повну загальну середню освіту.

3. Громадяни, які потребують соціальної допомоги і реабілітації, а також громадяни, які навчаються окремим професіям за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України, можуть отримувати професію не маючи базової загальної середньої освіти.

Стаття 41. Професійно-технічні заклади освіти

(Продовження на 10-11-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту»

(Початок на 7—9-й стор.).

1. Професійно-технічними закладами освіти є: професійно-технічне училище, професійно-художнє училище, професійне училище соціальної реабілітації, училище-агрофірма, училище-завод, вище професійне училище, навчально-виробничий центр, центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів, навчально-курсовий комбінат, інші типи закладів, що надають робітничу професію.

2. Професійно-технічні заклади освіти можуть мати денні, вечірні відділення, створювати і входити в різні комплекси, об'єднання.

3. Професійно-технічні заклади освіти здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації громадян за державним контрактом, а також за угодами з підприємствами, об'єднаннями, установами, організаціями, окремими громадянами.

4. Професійно-технічні заклади освіти можуть мати одне або декілька базових підприємств, об'єднань, організацій, для яких вони готують робітничі кадри. Відносини з базовими підприємствами, об'єднаннями та організаціями регулюються відповідно до укладених угод.

5. Учні державних професійно-технічних закладів освіти із числа дітей-сиріт, дітей, які залишилися без піклування батьків, і дітей, які потребують особливих умов виховання, перебувають на повному утриманні держави, інші учні зазначених закладів освіти забезпечуються безкоштовним харчуванням і стипендією. Порядок повного державного утримання та забезпечення учнів державних професійно-технічних закладів освіти безкоштовним харчуванням і стипендією визначається Кабінетом Міністрів України.

6. Випускникам професійно-технічних закладів освіти відповідно до їх освітньо-кваліфікаційного рівня присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду (категорії).

Випускникам вищих професійних училищ може присвоюватися кваліфікація «молодший спеціаліст».

7. Громадяни можуть також одержати професію, підвищити кваліфікацію, пройти перепідготовку безпосередньо на виробництві.

Стаття 42. Вища освіта

1. Вища освіта забезпечує фундаментальну, наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовку та підвищення їх кваліфікації.

2. Вища освіта здійснюється на базі повної загальної середньої освіти. До вищих закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів, можуть прийматися особи, які мають базову загальну середню освіту.

3. Підготовка фахівців у вищих закладах освіти може проводитися з відривом (очна), без відриву від виробництва (вечірня, заочна), шляхом поєднання цих форм, а з окремих спеціальностей — екстерном.

Держава створює умови громадянам України для реалізації їх права на здобуття вищої освіти.

Навчання у вищих закладах освіти державної форми власності оплачується державою за винятком випадків, передбачених частиною четвертою статті 61 цього Закону, у вищих закладах освіти інших форм власності — юридичними та фізичними особами.

Прийом громадян до вищих закладів освіти проводиться на конкурсній основі відповідно до здібностей незалежно від форми власності закладу освіти та джерел оплати за навчання.

Контроль за дотриманням принципів соціальної справедливості та законності при прийомі громадян до вищих закладів освіти здійснюється органами, уповноваженими цим Законом.

4. Особливо обдарованим студентам забезпечується навчання та стажування за індивідуальними планами, встановлення спеціальних державних стипендій, створення умов для навчання за кордоном.

Стаття 43. Вищі заклади освіти

1. Вищими закладами освіти є: технікум (училище), коледж, інститут, консерваторія, академія, університет та інші.

2. Відповідно до статусу вищих закладів освіти встановлено чотири рівні акредитації:

перший рівень — технікум, училище, інші прирівняні до них вищі заклади освіти;

другий рівень — коледж, інші прирівняні до нього вищі заклади освіти;

третій і четвертий рівні (залежно від наслідків акредитації) — інститут, консерваторія, академія, університет.

3. Вищі заклади освіти здійснюють підготовку фахівців за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями:

молодший спеціаліст — забезпечують технікуми, училища, інші вищі заклади освіти першого рівня акредитації;

бакалавр — забезпечують коледжі, інші вищі заклади освіти другого рівня акредитації;

спеціаліст, магістр — забезпечують вищі заклади освіти третього і четвертого рівнів акредитації.

4. Вищі заклади освіти певного рівня акредитації можуть здійснювати підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями, які забезпечують заклади освіти нижчого рівня акредитації.

5. Вищі заклади освіти у встановленому порядку можуть створювати різні типи навчально-науково-виробничих комплексів, об'єднань, центрів, інститутів, філій, коледжів, ліцеїв, гімназій.

Стаття 44. Напрями діяльності вищого закладу освіти

1. Основними напрямами діяльності вищого закладу освіти є:

підготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів;

підготовка та атестація наукових, науково-педагогічних кадрів;

науково-дослідна робота;

спеціалізація, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів;

культурно-освітня, методична, видавнича, фінансово-господарська, виробничо-комерційна робота;

здійснення зовнішніх зв'язків.

2. Вищі заклади освіти здійснюють свою діяльність за державним контрактом (замовленням) та угодами як основною формою регулювання відносин між закладами освіти та підприємствами, установами, організаціями, громадянами.

Стаття 45. Наукова діяльність у системі вищої освіти

1. Наукова діяльність у системі вищої освіти включає виконання науково-дослідних робіт, підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Науково-дослідна робота є складовою частиною підготовки фахівців і здійснюється науковими колективами, окремими вченими за договорами, контрактами, замовленнями, програмами, проектами. Для цього створюються наукові, науково-виробничі підрозділи, об'єднання, асоціації, технологічні парки, центри нових інформаційних технологій, науково-технічної творчості та інші формування.

2. Держава визнає пріоритет фундаментальних досліджень, що виконуються у системі освіти.

Стаття 46. Автономія вищого закладу освіти

1. Автономія може надаватися вищому закладу освіти відповідно до рівня акредитації і передбачає права закладу на:

визначення змісту освіти;

визначення планів прийому студентів, аспірантів, докторантів з урахуванням державного контракту (замовлення) та угод з підприємствами, установами, організаціями, громадянами;

встановлення і присвоєння вчених звань вищого закладу освіти четвертого рівня акредитації;

інші повноваження, що делегують вищому закладу освіти відповідно до його статусу державні органи управління освітою.

2. Вищий заклад освіти може делегувати окремі свої повноваження державним органам управління освітою.

Стаття 47. Післядипломна освіта (спеціалізація, стажування, клінічна ординатура, підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів)

1. Післядипломна освіта забезпечує одержання нової кваліфікації, нової спеціальності та професії на основі раніше здобутої у закладі освіти і досвіду практичної роботи, поглиблення професійних знань, умінь за спеціальністю, професією.

2. Післядипломна освіта здійснюється закладами післядипломної освіти на договірних засадах з підприємствами, установами, організаціями з урахуванням державного контракту (замовлення).

3. Форми, терміни і зміст навчання, методичної та науково-дослідної діяльності визначаються закладами післядипломної освіти за погодженням із замовником.

Стаття 48. Заклади післядипломної освіти

1. До закладів післядипломної освіти належать:

академії, інститути (центри) підвищення кваліфікації, перепідготовки, вдосконалення, навчально-курсові комбінати;

підрозділи вищих закладів освіти (філіали, факультети, відділення та інші);

професійно-технічні заклади освіти;

відповідні підрозділи в організаціях та на підприємствах.

2. Заклади післядипломної освіти можуть працювати за очною, вечірньою, заочною формами навчання, мати філіали і вести науково-дослідну роботу.

Стаття 49. Самоосвіта громадян

Для самоосвіти громадян державними органами, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, громадянами створюються відкриті та народні університети, лекторії, бібліотеки, центри, клуби, теле-радіонавчальні програми тощо.

РОЗДІЛ III. УЧАСНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 50. Учасники навчально-виховного процесу

Учасниками навчально-виховного процесу є:

вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти;

керівні, педагогічні, наукові, науково-педагогічні працівники, спеціалісти;

батьки або особи, які їх замінюють, батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу;

представники підприємств, установ, кооперативних, громадських організацій, які беруть участь у навчально-виховній роботі.

Стаття 51. Права вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів

1. Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, відповідно мають гарантоване державою право на:

навчання для здобуття певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів;

вибір закладу освіти, форми навчання, освітньо-професійних та індивідуальних програм, позакласних занять;

додаткову відпустку за місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;

продовження освіти за професією, спеціальністю на основі одержаного освітньо-кваліфікаційного рівня, здобуття додаткової освіти відповідно до угоди з закладом освіти;

одержання направлення на навчання, стажування до інших закладів освіти, у тому числі за кордон;

користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою закладу освіти;

доступ до інформації в усіх галузях знань;

участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській та інших видах наукової діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах;

особисту або через своїх представників участь у громадському самоврядуванні, в обговоренні, вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту тощо;

участь в об'єднаннях громадян;

безпечні і нешкідливі умови навчання та праці;

забезпечення стипендіями, гуртожитками, інтернатами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

трудову діяльність у встановленому порядку в позаурочний час;

перерву у навчанні у вищих та професійно-технічних закладах освіти;

користування послугами закладів охорони здоров'я, засобами лікування, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я;

захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, від дій педагогічних, інших працівників, які порушують права або принижують їх честь і гідність.

2. Відволікання учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів за рахунок навчального часу на роботу і здійснення заходів, не пов'язаних з процесом навчання, забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

Стаття 52. Обов'язки вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів

1. Обов'язками вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів відповідно є:

додержання законодавства, моральних, етичних норм;

систематичне й глибоке оволодіння знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, підвищення загального культурного рівня;

додержання статуту, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти.

2. Випускники вищих закладів освіти, які здобули освіту за кошти державного або місцевого бюджетів, направляються на роботу і зобов'язані відпрацювати за направленням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Інші обов'язки осіб, що навчаються, можуть встановлюватися законодавством, положеннями про заклади освіти та їх статутами.

Стаття 53. Додаткові види соціального і матеріального забезпечення вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів

1. Вихованцям, учням, студентам, курсантам, слухачам, стажистам, клінічним ординаторам, аспірантам, докторантам може подаватися додатково соціальна і матеріальна допомога за рахунок місцевих бюджетів, міністерств і відомств, підприємств, установ, організацій, коштів громадян, юридичних і фізичних осіб за межами України, благодійних організацій, а також з інших надходжень.

2. При загальноосвітніх закладах утворюються фонди загального обов'язкового навчання для подання матеріальної допомоги учням, їх оздоровлення, проведення культурних заходів, інших передбачених законодавством витрат. Фонди загального обов'язкового навчання утворюються за рахунок коштів місцевих бюджетів у розмірі не меншому трьох відсотків від витрат на утримання шкіл, а також за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, інших джерел.

3. Для учнів, які проживають у сільській місцевості на відстані понад 3 кілометри від школи, забезпечується безкоштовне регулярне підвезення до школи і зі школи рейсовим транспортом або транспортом підприємств, установ та організацій.

4. На час виробничого навчання, практики учням і студентам забезпечуються робочі місця, безпечні та нешкідливі умови праці.

Порядок оплати виконаної роботи під час виробничого навчання і практики визначається Кабінетом Міністрів України.

П'ятдесят відсотків заробітку за виробниче навчання і практику учнів професійно-технічних училищ, які отримують стипендію і харчування за рахунок держави, може бути направлено на рахунок закладу освіти для зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

Стаття 54. Кадрове забезпечення сфери освіти

1. Педагогічною діяльністю можуть займатися особи з високими моральними якостями, які мають відповідну освіту, професійно-практичну підготовку, фізичний стан яких дозволяє виконувати службові обов'язки.

2. Педагогічну діяльність у закладах освіти здійснюють педагогічні працівники, у вищих закладах освіти третього і четвертого рівнів акредитації та закладах післядипломної освіти — науково-педагогічні працівники.

Перелік посад педагогічних та науково-педагогічних пра-

цівників встановлюється Кабінетом Міністрів України.

3. Педагогічні та науково-педагогічні працівники приймаються на роботу шляхом укладення трудового договору, в тому числі за контрактом. Прийняття на роботу науково-педагогічних працівників здійснюється на основі конкурсного відбору.

4. Педагогічні працівники підлягають атестації. За результатами атестації визначаються відповідність працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюються категорії, педагогічні звання. Порядок атестації педагогічних працівників встановлюється Міністерством освіти України.

Перелік категорій і педагогічних звань педагогічних працівників, порядок їх присвоєння визначаються Кабінетом Міністрів України.

Рішення атестаційної комісії є підставою для звільнення педагогічного працівника з роботи у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 55. Права педагогічних та науково-педагогічних працівників

1. Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право на:

захист професійної честі, гідності;

вільний вибір форм, методів, засобів навчання, виявлення педагогічної ініціативи;

індивідуальну педагогічну діяльність;

участь у громадському самоврядуванні;

користування подовженою оплачуваною відпусткою;

забезпечення житлом у першочерговому порядку, пільгові кредити для індивідуального і кооперативного будівництва;

придбання для працюючих у сільській місцевості основних продуктів харчування за цінами, встановленими для працівників сільського господарства;

одержання службового житла;

підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір змісту, програм, форм навчання, закладів освіти, установ та організацій, що здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовку.

2. Відволікання педагогічних та науково-педагогічних працівників від виконання професійних обов'язків не допускається за винятком випадків, передбачених чинним законодавством.

Стаття 56. Обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників

Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані:

постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру;

забезпечувати умови для засвоєння вихованцями, учнями, студентами, курсантами, слухачами, стажистами, клінічними ординаторами, аспірантами навчальних програм на рівні обов'язкових вимог щодо змісту, рівня та обсягу освіти, сприяти розвиткові здібностей дітей, учнів, студентів;

настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, доброти, стриманості, працелюбства, поміркованості, інших доброчинностей;

виховувати у дітей та молоді повагу до батьків, жінки, старших за віком, народних традицій та звичаїв, національних, історичних, культурних цінностей України, її державного і соціального устрою, дбайливе ставлення до історико-культурного та природного середовища країни;

готувати учнів та студентів до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

додержувати педагогічної етики, моралі, поважати гідність дитини, учня, студента;

захищати дітей, молодь від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігати вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам.

Стаття 57. Гарантії держави педагогічним, науково-педагогічним працівникам та іншим категоріям працівників закладів освіти

1. Держава забезпечує педагогічним та науково-педагогічним працівникам:

належні умови праці, побуту, відпочинку, медичне обслуговування;

підвищення кваліфікації не рідше одного разу на п'ять років;

правовий, соціальний, професійний захист;

компенсації, встановлені законодавством, у разі втрати роботи, у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці;

призначення і виплату пенсії відповідно до чинного законодавства;

встановлення підвищених посадових окладів (ставок заробітної плати) за наукові ступені і вчені звання;

виплати педагогічним і науково-педагогічним працівникам надбавок за вислугу років щомісячно у відсотках до посадового окладу (ставки заробітної плати) залежно від стажу педагогічної роботи у таких розмірах: понад 3 роки — 10 відсотків, понад 10 років — 20 відсотків, понад 20 років — 30 відсотків;

надання педагогічним працівникам щорічної грошової винагороди в розмірі до одного посадового окладу (ставки заробітної плати) за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків;

виплату педагогічним і науково-педагогічним працівникам допомоги на оздоровлення у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) при наданні щорічної відпустки;

встановлення середніх посадових окладів (ставок заробітної плати) науково-педагогічним працівникам вищих закладів освіти третього та четвертого рівнів акредитації на рівні подвійної середньої заробітної плати працівників промисловості;

встановлення середніх посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічним працівникам вищих закладів освіти першого та другого рівнів акредитації та інших закладів освіти на рівні не нижчому від середньої заробітної плати працівників промисловості.

Перегляд заробітної плати педагогічним та науково-педагогічним працівникам провадиться двічі на рік з щоквартальною індексацією з урахуванням рівня інфляції.

Затвердження схеми посадових окладів (ставок заробітної плати) педагогічним, науково-педагогічним працівникам та підвищення (індексація) їх посадових окладів (ставок заробітної плати) проводиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Держава забезпечує:

встановлення доплат спеціалістам, які працюють в системі освіти, до рівня середньомісячної заробітної плати працівників у цілому по народному господарству;

встановлення середнього розміру посадових окладів (ставок заробітної плати) обслуговуючому персоналу відповідно до схеми посадових окладів (ставок заробітної плати), що визначені Кабінетом Міністрів України.

Перегляд рівня заробітної плати спеціалістам, які працюють в системі освіти, і обслуговуючому персоналу проводиться двічі на рік з щоквартальною індексацією з урахуванням рівня інфляції.

3. У разі захворювання педагогічного та науково-педагогічного працівника, яке унеможливлює виконання ними професійних обов'язків і обмежує перебування в дитячому, учнівському, студентському колективах, або тимчасового переведення за цих чи інших обставин на іншу роботу, за ним зберігається попередній середній заробіток. У разі хвороби або каліцтва попередній середній заробіток виплачується до відновлення працездатності або встановлення інвалідності.

4. Педагогічним працівникам, які працюють у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерам, які раніше працювали педагогічними працівниками в цих населених пунктах і проживають у них, держава відповідно до чинного законодавства забезпечує безплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах встановлених норм.

Вони мають право на одержання у власність земельної ділянки у розмірі середньої земельної частки відповідно до чинного законодавства.

5. Педагогічним та науково-педагогічним працівникам за рахунок власних коштів закладів освіти може подаватися матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань.

Стаття 58. Заохочення педагогічних та науково-педагогічних працівників

За особливі трудові заслуги педагогічні та науково-педагогічні працівники можуть бути нагороджені державними нагородами, представлені до присудження державних премій України, відзначені знаками, грамотами, іншими видами морального та матеріального заохочення.

Стаття 59. Відповідальність батьків за розвиток дитини

1. Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості.

2. На кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини.

3. Батьки та особи, які їх замінюють, зобов'язані:

постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей;

поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до державної і рідної мови, сім'ї, старших за віком, до народних традицій та звичаїв;

виховувати повагу до національних, історичних, культурних цінностей українського та інших народів, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання та навколишнього природного середовища, любов до своєї країни;

сприяти здобуттю дітьми освіти у закладах освіти або забезпечувати повноцінну домашню освіту відповідно до вимог щодо її змісту, рівня та обсягу;

виховувати повагу до законів, прав, основних свобод людини.

4. Держава подає батькам і особам, які їх замінюють, допомогу у виконанні ними своїх обов'язків, захищає права сім'ї.

Стаття 60. Права батьків

Батьки або особи, які їх замінюють, мають право:

вибирати заклад освіти для неповнолітніх дітей;

обирати і бути обраними до органів громадського самоврядування закладів освіти;

звертатись до державних органів управління освітою з питань навчання, виховання дітей;

захищати у відповідних державних органах і суді законні інтереси своїх дітей.

РОЗДІЛ IV. ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Стаття 61. Фінансово-господарська діяльність закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти

1. Фінансування державних закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування.

2. Держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі не меншому десяти відсотків національного доходу, а також валютні асигнування на основну діяльність.

3. Кошти закладів і установ освіти та науки, які повністю або частково фінансуються з бюджету, одержані від здійснення або на здійснення діяльності, передбаченої їх статутними документами, не вважаються прибутком і не оподатковуються.

4. Додатковими джерелами фінансування є:

кошти, одержані за навчання, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів;

плата за надання додаткових освітніх послуг;

кошти, одержані за науково-дослідні роботи (послуги) та інші роботи, виконані закладом освіти на замовлення підприємств, установ, організацій та громадян;

доходи від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, цехів і господарств, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання;

дотації з місцевих бюджетів;

кредити і позички банків, дивіденди від цінних паперів та доходи від розміщення на депозитних вкладах тимчасово вільних позабюджетних коштів;

валютні надходження;

добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, окремих громадян;

інші кошти.

5. Кошти, матеріальні цінності та нематеріальні активи, що надходять безкоштовно у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань юридичних і фізичних осіб, у тому числі нерезидентів, закладам і установам освіти та науки, метою діяльності яких не є одержання прибутку, для здійснення освітньої, наукової, оздоровчої, спортивної, культурної діяльності, не вважаються прибутком і не оподатковуються.

6. У разі одержання коштів з інших джерел бюджетні та галузеві асигнування закладів освіти та установ, організацій системи освіти не зменшуються.

7. Бюджетні асигнування на освіту та позабюджетні кошти не підлягають вилученню та використовуються виключно за призначенням.

Стаття 62. Фінансування наукових досліджень

1. Фінансування фундаментальних та пошукових наукових досліджень, наукових програм, проектів державного значення у вищих закладах освіти, науково-дослідних установах системи освіти здійснюється на конкурсній основі в обсязі не меншому десяти відсотків державних коштів, що виділяються на утримання вищих закладів освіти.

2. Фінансування прикладних досліджень, розробок здійснюється за рахунок бюджету та інших джерел, а результати досліджень реалізуються як товар відповідно до чинного законодавства.

Стаття 63. Матеріально-технічна база закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти

1. Матеріально-технічна база закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти включає будівлі, споруди, землі, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інші цінності. Майно закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти належить їм на правах, визначених чинним законодавством.

2. Земельні ділянки державних закладів освіти, установ та організацій системи освіти передаються їм у постійне користування відповідно до Земельного кодексу України.

3. Заклади освіти самостійно розпоряджаються прибутками від господарської та іншої передбаченої їх статутами діяльності.

4. Основні фонди, оборотні кошти та інше майно державних закладів освіти, установ, організацій та підприємств системи освіти не підлягають вилученню, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

5. Об'єкти освіти і науки, що фінансуються з бюджету, а також підрозділи, технологічно пов'язані з навчальним та науковим процесом, не підлягають приватизації, перепрофілюванню або використанню не за призначенням.

6. Потреби державних закладів освіти та установ, організацій системи освіти для розвитку їх матеріально-технічної бази задовольняються державою першочергово відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України нормативів.

РОЗДІЛ V. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 64. Міжнародне співробітництво у державній системі освіти

1. Заклади освіти, наукові, науково-виробничі установи системи освіти, органи державного управління освітою мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки із закладами освіти, науковими установами системи освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до чинного законодавства України.

2. Державні заклади освіти та наукові, науково-виробничі установи державної системи освіти, органи державного управління освітою мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність відповідно до законодавства на основі договорів, укладених ними з іноземними юридичними, фізичними особами, мати власний валютний рахунок, створювати спільні підприємства.

3. Міністерство освіти України, міністерства і відомства, яким підпорядковані заклади освіти, Вища атестаційна комісія України разом з іншими державними установами, організаціями проводять роботу, пов'язану з встановленням еквівалентності атестатів і дипломів, міжнародним визнанням навчальних курсів, кваліфікацій, вчених ступенів і звань.

4. Держава сприяє міжнародному співробітництву закладів освіти та органів управління освітою, виділяє їм відповідні валютні асигнування, звільняє від оподаткування, сплати мита і митного збору за навчальне, наукове та виробниче обладнання та приладдя, що надходять для них з-за кордону для навчальних і наукових цілей.

5. Валютні, матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються державними закладами освіти, науковими, науково-виробничими установами системи освіти для забезпечення їх власної статутної діяльності згідно з чинним законодавством.

РОЗДІЛ VI. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 65. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про освіту, то застосовуються правила міжнародного договору.

РОЗДІЛ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОСВІТУ

Стаття 66. Відповідальність за порушення законодавства про освіту

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні законодавства про освіту, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України».

Президент України
Л. КУЧМА.

м. Київ,
23 березня 1996 року.

Книжковий кіоск

Особистий ворог фюрера і рейху

Закінчувався січень 1945 року. У Берліні на 16-метровій глибині, у бункері під імперською канцелярією йшла нарада. Грос-адмірал Деніц поволі підійшов до Гітлера і напівпошепки сповістив йому про загибель у водах Балтики «Вільгельма Густлофа». Мабуть, найкращого океанського лайнера, який називали «морським раєм», на якому разом з сотнями евакуйованих генералів, офіцерів вермахту і високопоставлених чиновників фашистської Німеччини перебувало ще 3700 підводників — бойовий резерв і надія рейху.

Обличчя фюрера буквально закам'яніло від несподіванки. Він довго мовчав, а потім очманіло крикнув: «Розстріляти! Начальника конвою розстріляти! Зарахувати до списку ворогів рейху, моїх особистих ворогів командира підводного човна!

Ось так українець Олександр Іванович Маринеско, котрий народився і виріс в Одесі, став героєм Великої Вітчизняної й особистим ворогом фюрера. Правда, Гітлер через три місяці відправився на той світ, а у відважного підводника знайшлися інші вороги. Вже серед своїх. Замість належних почестей і нагород відважного підводника спочатку «списали на берег» у запас, а невдовзі відправили на колимську каторгу.

Про славну і трагічну долю цієї легендарної людини і йдеться в документальній повісті Бориса Тимощенка «Пам'ятник», яка побачила світ у львівському видавництві «Каменяр».

Для всіх, хто прагне знати закони

Ви знаєте, що означає «алібі» як юридичне поняття? Не зовсім точно? Тоді відкрийте «Юридичний словник-довідник», виданий цими днями Київською видавничою фірмою «Femina» (тел. 211-06-80) і на 30-й сторінці читайте: «Алібі — (лат. — alibi — в іншому місці) перебування певної особи в момент скоєння злочину в іншому місці як доказ фізичної неперичетності її до злочину...»

«Юридичний словник-довідник» — то колективна праця провідних українських юристів — учених і практиків. У`ньому, як зазначають самі видавці, у доступній формі подані й прокоментовані основні юридичні поняття, які стосуються державного устрою і правової системи України, прав і обов'язків громадян, правового статусу підприємств, установ і організацій.

Після проголошення незалежності України прийнято понад 500 нових законів, велику кількість президентських указів, постанов Кабінету міністрів. Отож укладачі словника-довідника особливу увагу звернули на висвітлення нового національного законодавства, а також норм і принципів міжнародного права.

Це вже друга довідкова книга такого типу, видана видавництвом «Femina» у серії «Nota bene». Не так давно побачив світ «Економічний словник-довідник», а на черзі — політологічний, релігієзнавчий, дипломатичний, військовий та інші.

Щоб не впасти у вічну прірву

Англійський маляр Торнбіл отримав замовлення: намалювати картини на внутрішньому склепінні собору святого Павла в Лондоні. Через кілька місяців він виконав частину цієї напруженої роботи. Щоб подивитися, як виглядають його картини здалеку, він зробив кілька кроків назад на помості. Його очі були спрямовані лише на картини. Він ішов і йшов назад, не обертаючись і не помічаючи, що дійшов уже майже до самого краю. Ще півкроку, і, безперечно, зірвався б із карколомної височини помосту на кам'яну підлогу собору.

Один з його помічників відчув цю смертельну небезпеку і миттю відреагував: узяв пензля з фарбою і перекреслив ним усю майже закінчену роботу майстра. Художник, скипівши від гніву, рвонувся вперед, щоб зупинити зловмисника. Та гнів скоро змінився на вдячність, коли він почув: «Пане, тим, що я зіпсував вашу роботу, я врятував вам життя. Ви були вже на самому краю прірви. Я не мав більше жодної можливості, щоб урятувати вас, окрім як зробити те, що я зробив».

Так і Бог перекреслює час від часу наші плани, щоб урятувати від падіння.

Хто бажає більше дізнатися про волю Божу, розібратися у вченнях різноманітних релігійних груп, пишіть за адресою: 293780, Львівська обл., Трускавець, вул. Росколяни, 10, Християнська місія «Вістка миру». Усім охочим безкоштовно надішлють книгу Джоша Макдауела «Ошуканці».

Спорт

Професіональна ліга — шлях до прогресу

Нещодавно, виступаючи перед журналістами, президент Федерації футболу України Віктор Банников торкнувся ряду гострих проблем. Найбільше він зосередився на питанні створення професіональної футбольної ліги в нашій країні.

—Ситуація, яка сьогодні склалася у ФФУ, нагадує відому байку про лебедя, щуку і рака, — сказав Віктор Максимович. — Поділ портфелів, боротьба за владу навряд чи підуть на користь справі. Взагалі питання стоїть ще гостріше: як зберегти цю гру в країні? Однак практично єдиний шлях, що його диктує здоровий глузд, — створення професіональної футбольної ліги — і викликає роздратування у декого, хто розуміє, що з народженням ПФЛ, — принципово нової для нас структури, припиниться «ловля риби в каламутній воді», якою вони й займаються...

—Які головні причини для таких кроків?

—Добре відомо, що сьогодні не всі команди мають необхідні фінансові умови. Усе проблема для ряду клубів: і виїзди на змагання, і забезпечення навчально-тренувального процесу. На жаль, у нас ще існують договірні матчі, присутня так звана «робота з суддями». Приблизно 65 відсотків команд не спроможні сплатити заявочні внески. Спостерігається фактичне зубожіння багатьох команд. А ми перебуваємо у принизливій ролі прохачів грошей то у держави, то у спонсорів. Це дуже прикро і протиприродно. Адже футбол у всьому світі — потужна індустрія, де гроші заробляють, а не випрошують.

—Пане президент, про ПФЛ говорять багато. А що ж це за структура?

—Це насамперед стабільний календар, кінець договірним матчам, великі суми від спонсорів за рекламу. Ліга передбачає соціальний захист футболістів, тренерів, ветеранів, бо в ній обов'язково має існувати і діяти профспілкова організація. Професіональна ліга обов'язково піклується про дитячо-юнацький футбол, підтримує його насамперед фінансово. Взагалі це справа прибуткова.

—На чому ж будуються такі ваші твердження?

—Ми проаналізували роботу подібних структур, котрі успішно працюють у різних країнах. Он у сусідів — поляків, угорців і чехів — лише державна лотерея дає мільйони доларів на розвиток футболу. Мене особисто вражають такі цифри: торік у цих країнах з допомогою лотереї зароблено відповідно 600, 400 і 200 мільйонів доларів! А українські клуби, за нашими підрахунками, в перший рік могли б заробити приблизно 1,5 мільйона, а в наступні 3-4 роки — до п'яти мільйонів доларів.

Створення професіональної футбольної ліги в Україні — не моя примха або Григорія Суркіса, який очолив раду президентів клубів, котра готує створення ПФЛ. Якщо врахувати непросту обстановку сьогодні в нашому футболі, то неважко зробити висновок, що іншого шляху в нас немає. Цього не бажають зрозуміти деякі функціонери. Вони й заважають здійсненню прогресивних реформ. Але не їм вирішувати, бути чи не бути професіональній лізі в нашій країні. Це спраа футболістів і тренерів.

Записав Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Реклама

Арбітражним судом Луганської області порушено справу № 221/9 про банкрутство господарства «Промінь» (349603, Луганська область, Старобільський район, с. Запорізьке, вул. Лугова, 24; р/р 405202 в Старобільському відділенні АК АПБ Україна).

Письмові заяви з майновими вимогами до боржника приймаються в місячний термін з дня опублікування оголошення.

Найактивніший капітал Укрсоцбанку — люди

ПОПРИ намічені на цей день консультації з прем'єр-міністром Великобританії Джоном Мейджором та парламентські слухання, голова правління Національного банку Віктор Ющенко та голова Комісії ВР України з питань банків та фінансової діяльності Віктор Суслов знайшли можливість побувати у Пущі-Водиці, де відбулися річні збори акціонерів Укрсоцбанку.

1. Банк пішов на принцип

Обидва не приховували свого задоволення результатами діяльності кредитно-фінансової установи, яка попри кризові явища впевнено дивиться у завтра. В той час, як торік близько 20 комерційних банків припинили свою діяльність як юридичні особи, збанкрутували півсотні банківських філій, Укрсоцбанк продовжував нарощувати кредитні ресурси, власний капітал, розширював спектр банківських послуг. На початку нинішнього року як наслідок — банк обслуговував 113 тисяч клієнтів — юридичних осіб та 108 тисяч вкладників.

Звітуючи про діяльність Укрсоцбанку в 1995 році, голова його правління Микола Нос наголошував, що захист інтересів акціонерів та клієнтів — це головний принцип, яким керуються банкіри. А переконувати акціонерів Укрсоцбанку в правильності стратегічних і тактичних намірів, схоже, було зайвим. Відтоді, як банк став акціонерним, його статутний фонд зріс у 3 000 разів, сягнувши на сьогодні трильйона карбованців. З-понад 31 тисячі акціонерів (а на час заснування акціонерного товариства їх налічувалося лише 11) 29 тисяч — це фізичні особи, тобто громадяни. Умовно кажучи, люди — найдорожчий капітал Укрсоцбанку. І вони віддають належне зусиллям банкірів, спрямованим на захист їхніх вкладень від знецінення, на зменшення фінансових ризиків за умов платіжної кризи та інфляції.

Акції Укрсоцбанку користувалися торік стабільним попитом, що дало змогу достроково завершити підписку на акції сьомої емісії обсягом 60 мільйонів штук і щоквартально сплачувати чи не найвищі у країні дивіденди (середній розмір — 277,5 річних). І не дивно, бо показники діяльності банку за минулий рік красномовно свідчать про те, що Укрсоцбанк може це собі дозволити.

Загальний обсяг мобілізованих ресурсів проти попереднього року зріс у 2,1 раза, перевищивши 90 трильйонів карбованців, власний капітал банку — утричі й досяг 13 трильйонів карбованців, кредитні вкладення — в 2,7 раза і становлять 46 трильйонів карбованців, а валюта балансу — в 2,1 раза (120,3 трильйона карбованців).

Найцікавіше те, що приріст обсягів валюти балансу банку спостерігачі не обумовлюють інфляційними процесами, а пов'язують із розширенням мережі банківських послуг (їх надається понад 30 видів), залученням до активних операцій коштів, розміщених на депозитних і розрахункових рахунках підприємств та організацій, а також громадян.

2. Кредити, як недбайливі діти

Хоча діяльність банку має соціальну спрямованість, він є універсальним і обслуговує всі галузі народного господарства: здійснює фінансування програм з конверсії та модернізації виробництва, впровадження нових технологій, будівництва об'єктів соціальної сфери. При цьому більш ніж половина кредитних ресурсів спрямовується в недержавний сектор економіки — переважно на підтримку і розвиток акціонерних товариств, малих та приватизованих підприємств.

Попри те, що найвагоміший доход приносить банкам кредитування, Укрсоцбанк торік ухилявся купувати кредитні ресурси, використовуючи власні кошти. Зрештою, це не завадило йому укласти кредитних угод на загальну суму 125 трильйонів карбованців. Обсяги короткострокових кредитів проти попереднього року зросли утричі, а довгострокових — в 1,6 раза. І це при тому, що середньозважена процентна ставка становила 96,4 відсотка — значна частина кредитних ресурсів надавалася позичальникам нижче за ставку рефінансування, а отже, на пільгових умовах. І це зрозуміло, бо чимало позичок були санаційні, а чимало таких, що надавались акціонерам, які користувалися режимом найбільшого сприяння.

Однак і за цих умов на Укрсоцбанк, так само, як і на інші комерційні банки, чатувала гірка перспектива втратити свої кошти назавжди — значна кількість клієнтів банку нині неплатоспроможна. І дотепер банку винні близько 4 трильйонів карбованців за довгострокові кредити, проте банкіри впевнені, що кожен десятий карбованець таки пішов на технічне переозброєння та відновлення основних фондів підприємств.

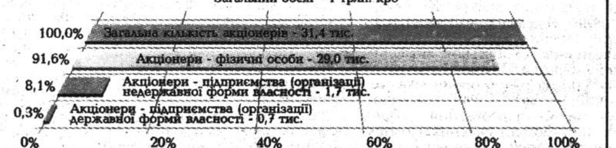
Частка Укрсоцбанку в загальному обсягу кредитних вкладень усіх комерційних банків України торік становила близько 14 відсотків. Гроші банку працювали в усіх регіонах України — на підприємствах Мінмашпрому, легкої промисловості, АПК, на капітальному будівництві... Працювали на загальний добробут, на піднесення рівня життя громадян. І, як показав звіт голови правління Укрсоцбанку Миколи Носа, працювали, як треба. Чи не тому хтось з акціонерів назвав Укрсоцбанк громадянським банком, тобто установою громадян і для громадян. А мені спало на думку, що з кожним новим таким авторитетним банком ми наближатимемося, зрештою, і до громадянського суспільства.

Структура акціонерного капіталу за формами власності на 1 лютого 1996 року

Загальний обсяг - 1 трлн. крб

3. Що стоїть за євростандартом

Мова вже не тільки про авторитет банку серед кредитно-фінансових установ держави, а й про незаперечний авторитет на міжнародному ринку. Минулого року завдяки тому, що банк набув справді європейського стандарту здійснення валютних операцій, їх обсяг проти попереднього року зріс у п'ять разів. Кореспондентські рахунки Укрсоцбанку з'єднали його з 17 провідними комерційними банками Європи, США, Канади, Ізраїлю, Австралії, а також з більш як стома банками держав колишнього СРСР. Банк обслуговує понад 13 тисяч клієнтів, зацікавлених у міжнародних платежах через систему «SWIFT», а також систему «WESTERN UNION». До речі, приєднання до «WESTERN UNION» дає змогу переказувати готівку в не менш як 20 тисяч населених пунктів світу за лічені хвилини. А введення в дію дилінгового центру дасть змогу нарощувати й без того чималі обсяги послуг з розміщення вільних коштів у твердій валюті на міжнародних ринках, збільшити обсяги депозитних та форексних операцій. І ще: позитивні висновки міжнародних аудиторів відкривають Укрсоцбанку перспективи більш продуктивної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Стратегічним напрямом розвитку Укрсоцбанку є переростання в універсальний банк з широким спектром послуг для індивідуальних та корпоративних клієнтів, у банк, що має широку базу для одержання доходів, в тому числі від операцій на місцевих та міжнародних фондових ринках. Тому зауваження головного банкіра країни Віктора Ющенка, мовляв зароблені трильйони сьогодні легко розгубити протягом однієї доби, акціонери та управлінці Укрсоцбанку сприйняли з розумінням. І з вдячною увагою — короткий виступ народного депутата Віктора Суслова, котрий повідомив про орієнтацію законодавчої влади на підтримку таких солідних установ, як Укрсоцбанк, скасування обмежень на банківські інвестиції та перемогу прихильників поміркованого оподаткування прибутку.

4. Люди про людей

До міста, після того, як акціонери Укрсоцбанку майже одностайно схвалили звіт голови правління й окреслили програму дій на 1996 рік, поталанило дістатися на іномарці. Це люб'язно запропонував свої послуги ... акціонер з Дніпропетровська. Атож, приїхав звідти власними колесами, щоб, за його ж словами, вболівати за голову правління Миколу Івановича Носа. На думку дніпропетровця, банку справді поталанило з головою: **керуй хтось інший — не впорався б.** І одразу розповів про те, як тонко, не зачіпаючи інтереси акціонерів, банк, за пропозицією голови правління, відшукав пожертву в 10 мільярдів карбованців на спорудження Успенського кафедрального собору. Виявляється, понад 10 тисяч банківських службовців відпрацюють один день безоплатно. Свою розповідь задоволений акціонер закінчив несподівано: «До речі, Микола Іванович — один з ініціаторів створення акціонерних банків в Україні».

Знову подумалось: і громадянських також.

Сергій ВЛАД.

Київ.

Від першої особи

На кожен вид кредиту має бути своя ставка

*НЕБАГАТОСЛІВНИЙ. Конкретний. Характерник. Такі люди запам'ятовуються. Це перше враження, що залишається після спілкування з головою правління Укрсоцбанку Миколою **НОСОМ**.*

— **Миколо Івановичу, судячи з усього, дворівнева банківська структура в Україні прижилася. Але чи задовольняє вас правовий фундамент, на якому вона стоїть?**

— Звісно, що ні. Як на мене, слід законодавчо закріпити права і обов'язки як Національного банку, так і комерційних. Відсутність закону про Національний банк України дозволяє йому сьогодні займатися невластивими функціями, скажімо, обслуговуванням бюджетних організацій або відкриттям усіляких благодійницьких рахунків. А з іншого боку, комерційні банки вже поглинула хвиля нормативних актів.

— **Ваше ставлення до відкриття бюджетного банку на теренах держави?**

— Негативне. Бо для цього відсутня економічна база, зрештою, відповідний капітал. Не збагну навіщо його й створювати, якщо розрахунково-касове обслуговування бюджету відлагоджене належним чином. Скажімо, наш банк обслуговує чи не половину бюджетних організацій. А пропозиції щодо його створення на базі звільнення орендних площ комерційних банків я розцінюю як спробу експропріації основних фондів. Тому я тішуся, що згаданий проект постанови так і залишився проектом.

— **Чи влаштовує вас Закон про заставу майна?**

— Не влаштовує. Інші комерційні банки також. Реалізувати гарантійне право за цим законом неможливо — потрібні шалені гроші.

— **Якби довелося взяти участь у реформуванні податкової політики, з чого ви почали б?**

— З лібералізації процентних ставок для товаровиробників, з диференціації процентних ставок для кредитно-фінансових установ. Різні види кредитування мають оподатковуватись за різними ставками. Довгострокові кредити — за пільговими.

Записав
Сергій ВУСАТИЙ.

ИТОГИ ГОДА

Уважаемые дамы и господа!

В феврале этого года Национальный банк Украины открыл рублевый корреспондентский счет в Инкомбанке. На сегодняшний день более 50 украинских банков имеют рублевые корреспондентские счета в Инкомбанке, осуществляя быстрые платежи для своих клиентов и их партнеров из России и ближнего зарубежья. Работая с Инкомбанком, украинские банки получают доступ к различным сегментам валютного, финансового и фондового рынка, получают кредитные линии в рублях, СКВ как под обеспечение высоко ликвидных активов, так и в пределах «чистых линий» для банков, имеющих наибольший оборот через Инкомбанк.

В целях совершенствования работы с украинскими банками-корреспондентами и привлечения новых банков-корреспондентов, Инкомбанк в ближайшее время открывает в Киеве свое представительство.

Совет акционерного банка «Инкомбанк» подвел итоги деятельности банка за 1995 год и определил перспективы его работы в 1996 году. Сегодня вниманию акционеров и клиентов Инкомбанка предлагаются итоги работы банка в 1995 году, консолидированный баланс и подробная информация о финансовом положении банка.

Экономическая обстановка, банковский сектор

Важной особенностью экономического развития России в 1995 году явилось замедление темпов спада промышленного производства и ВВП, а также возникновение признаков роста в отдельных отраслях. Вместе с тем, продолжался спад в отраслях, ориентированных на внутреннее потребление. Несмотря на все усилия властей, проблема неплатежей продолжает изматывать производство и серьезно накалять социальную атмосферу.

Кредитно-денежная политика России в 1995 году характеризовалась чрезмерной жестокостью. Увеличение резервных требований к коммерческим банкам, введение налогов на создаваемые банками резервы под риски, фиксация обменного курса через «валютный коридор», финансирование бюджетного дефицита через выпуски ГКО — таков неполный перечень акций, которые составили пакет антиинфляционных мер, предпринятых Центральным банком России. Эти меры позволили ему добиться некоторых успехов в области финансовой стабилизации, вместе с тем, эти же меры спровоцировали и августовский кризис на Московском межбанковском рынке, последствия которого к концу года в полной мере стали сказываться и на региональных банках. АБ «Инкомбанк» в этих непростых условиях сумел не только сохранить лидирующие позиции на российском рынке банковских услуг, но и упрочить их по целому ряду направлений. Во многом это было связано с тем, что именно в 1995 году Банк изменил стратегию своего развития и перешел от «стратегии рыночной экспансии» к «стратегии консолидации». Это означало переход к периоду закрепления достигнутых на рынке позиций, совершенствование внутрибанковских систем управления. Существенным событием 1995 года явилось изменение организационной структуры Банка, отражающей новые условия деятельности и ориентированной на развитие ключевых видов бизнеса Банка.

Основные финансовые итоги развития Банка в 1995 году

Представленные ниже динамика показателей консолидированного баланса, отчет о прибылях и убытках свидетельствуют о дальнейшем развитии Банка. Наблюдается рост и улучшение показателей по всем основным коэффициентам, характеризующим деятельность Банка. В 1995 году Банком получена прибыль в сумме 740,6 млрд. руб., в предыдущем, 1994 году прибыль составляла 290,3 млрд. руб., рост — 255 %. Очищенные активы возросли с 9 трлн. руб. на начало отчетного года до 13,6 трлн. руб. на конец года, рост — 150 %. Соответственно, **прибыльность активов** (отношение прибыли к активам) увеличилась с 3,2 % в 1994 году до 5,4 % в 1995 году. За счет реструктуризации баланса удалось увеличить процентные доходы с 1,1 трлн. руб. в 1994 году до 2,6 трлн. руб в 1995 году, рост 230 % при меньшем проценте роста расходов по вкладам, депозитам и остаткам — 216 %.

Банком созданы резервы под кредитные и другие риски в объеме 320,3 млрд. руб. с ростом в 2,6 раза по сравнению с 1994 годом.

Капитал Банка вырос на 58 % (с 898 млрд. руб. до 1,421 млрд. руб.). Несмотря на кризис межбанковского рынка, показатели **ликвидности** значительно улучшились: при росте обязательств Банка на 49 % (с 8,188 до 12,187 млрд. руб.) денежные средства в ЦБ РФ выросли в 2,5 раза (с 481 до 1,217 млрд. руб.) кроме того, к ликвидным активам на конец 1995 года необходимо отнести краткосрочные депозиты в западных банках на сумму 260 млн. долларов и ГКО на сумму 711 млрд. руб. Всего ликвидные активы на конец года составили 3,145 млрд. руб.

Темпы роста прибыли и резервов Банка значительно опережали темпы роста активов: при росте суммарных активов в 1,5 раза (с 9 086 до 13 608 млрд. руб.) прибыль выросла в 2,55 раза, резервы выросли в 2,6 раза (с 120,9 до 320,3 млрд. руб.).

Все это подтверждает разумность и взвешенность политики Банка в сфере управления финансовыми ресурсами, ликвидностью и рисками.

Значительно повысилось место Банка в международном рейтинге (журнал «Banker»). По величине собственного капитала АБ «Инкомбанк» занимает 850-е место (915-е в прошлом году) среди 1 000 крупнейших банков мира, по отношению капитала к активам — 156-е место (623-е в прошлом году). По эффективности и рентабельности работы Инкомбанк вошел в число 25 лучших из числа 1 000 крупнейших банков мира (World's Top-25). По темпам роста реальной балансовой прибыли Банк занял второе место. По соотношению прибыль/среднегодовой капитал — **восьмое место**. По прибыльности активов — **двенадцатое место.** По прибыльности капитала — **шестнадцатое место.**

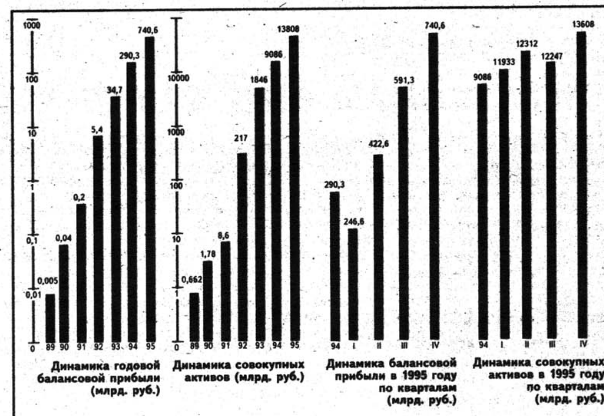
Консолидированный баланс АБ «Инкомбанк» (млн. рублей)

АКТИВ	на 1 января 1995 года	на 1 января 1996 года	процент к 1994 году
1. Денежные средства в Центральном банке	481 078	1 217 466	253%
2. Средства в банках и кредитных учреждениях	2 755 721	2 803 170	102%
3. Вложения в ценные бумаги, паи и акции	408 957	1 348 905	330%
4. Кредиты предприятиям, организациям, населению,	2 776 091	5 767 495	208%
в том числе учтенные векселя	4 224	657 530	15 567%
5. Основные средства и нематериальные активы	101 220	369 628	365%
6. Прочие активы	2 562 964	2 101.693	82%
7. Всего активов	9 086 031	13 608 357	150%
8. Валюта баланса (неочищенные активы)	9 186 682	14 549 848	158%
ПАССИВ			
I. Обязательства			
1. Средства Центрального банка РФ	10 106	2 423	24%
2. Средства банков и кредитных учреждений	1 827 688	2 112 319	116%
3. Средства клиентов, включая вклады населения	4 049 782	6 757 930	167%
4. Выпущенные банком долговые обязательства	74 196	876 553	1 181%
5. Прочие обязательства	2 226 085	2 438 211	110%
6. Всего обязательств	8 187 857	12 187 436	149%
II. Собственные средства (капитал)			
7. Уставный капитал	8 626	8 626	100%
8. Прочие фонды и другие собственные средства	889 548	1 412 295	159%
9. Прибыль (убыток) за отчетный год	290 332	740 629	255%
10. Использовано прибыли в отчетном году	290 332	740 629	255%
11. Нераспределенная прибыль	0	0	
12. Всего собственных средств (капитал)	898 174	1 420 921	158%
13. Всего пассивов	9 086 031	13 608 357	150%
14. Валюта баланса (неочищенные пассивы)	9 186 682	14 549 848	158%
Внебалансовая статья:			
Гарантии, поручительства, выданные банком	218 983	907 410	414%

Отчет о прибылях и убытках АБ «Инкомбанк»

ДОХОД	на 1 января 1995 года	на 1 января 1996 года	процент к 1994 году
1. Процентные доходы	1 133 227	2 604 077	230%
2. Доходы по операциям с ценными бумагами	77 435	1 122 615	1 450%
3. Доходы по операциям на валютном рынке	191 113	693 986	363%
4. Прочие доходы	219 094	611 087	279%
Итого доходов	**1 620 869**	**5 031 765**	**310%**
РАСХОДЫ			
1. Проценты по кредитам, вкладам и депозитам	898 707	1 937 433	216%
2. Расходы по операциям с ценными бумагами	82 309	827 872	1 006%
3. Расходы по операциям на валютном рынке	23 483	320 638	1 365%
4. Прочие расходы	326 038	1 205 193	370%
Итого расходов	**1 330 537**	**4 291 136**	**323%**
Прибыль	**290 332**	**740 629**	**255%**

Составлен по требованиям Центрального банка Российской Федерации №132 от 22 декабря 1994 г.

Динамика годовой балансовой прибыли (млрд. руб.)

Динамика совокупных активов (млрд. руб.)

Динамика балансовой прибыли в 1995 году по кварталам (млрд. руб.)

Динамика совокупных активов в 1995 году по кварталам (млрд. руб.)

Филиальная сеть

На конец отчетного года филиальная сеть Инкомбанка включала в себя Московский Региональный Центр, состоящий из 15 филиалов, и филиальную сеть за пределами московского региона, состоящую из 24 действующих банковских подразделений с самостоятельными корреспондентскими счетами в Центральном банке Российской Федерации. Новым направлением в политике Инкомбанка в области развития и совершенствования управления филиальной сетью стало создание региональных центров (РЦ). РЦ включают в себя несколько действующих филиалов, объединенных по принципу экономической близости территорий расположения филиалов и клиентов, обслуживающихся в филиалах. К настоящему времени Банк создал 7 региональных центров в следующих городах России:

- Московский: в гг. Москва и Дубна;
- Северо-Западный: в г. Санкт-Петербург;
- Самарский: в гг. Самара, Нефтегорск, Новокуйбышевск, Тольятти;
- Западно-Сибирский: в гг. Омск, Якутск;
- Поволжский: в гг. Ульяновск, Димитровград;
- Нижегородский: в г. Нижний Новгород;
- Ростовский: в г. Ростов-на-Дону.

За отчетный период прибыль иногородних филиалов составила 558 млрд. руб., ее удельный вес в общей прибыли Банка достиг 75,3% против 40,5% в 1994 году, суммарные активы достигли 5 трлн. руб.

Бизнес с корпоративными клиентами

Финансирование крупных и долгосрочных проектов

Банком накоплен уже более чем трехлетний опыт работы в кредитовании средне- и долгосрочных проектов. В отчетном году в сфере проектного финансирования Банк осуществлял экспертизу и финансовый анализ инвестиционных проектов, организацию международного фондирования проектов, кредитование средне- и долгосрочных проектов, предоставление банковских гарантий. В целом действующий кредитный портфель инвестиционных проектов составил свыше 140 млн. долларов.

В течение 1995 года в Банк поступило на рассмотрение около 400 предложений на участие Банка в инвестиционных проектах. По наиболее эффективным из них Банк начал финансирование, в том числе с участием международных финансовых институтов и организаций. В частности, хотелось бы отметить следующие проекты:

- совместное сотрудничество с концерном «Тетра Лаваль» (Швеция) предполагает осуществление в 1996 году сделок на сумму 10—15 млн. долларов. Уже начата реализация первого проекта объемом 7,6 млн. долларов;
- проект передачи в лизинг американской сельскохозяйственной техники фирмы «Джон Дир» на сумму 10 млн. долларов под гарантии «ЭКСИМбанка» (США) хозяйства Краснодарского и Ставропольского краев;
- финансирование строительства и запуска модульного нефтеперерабатывающего завода в Республике Марий Эл с общим объемом инвестиций 17 млн. долларов;
- реализация строительства жилого дома по индивидуальному проекту в Крылатском (г. Москва) со стоимостью проекта 27,8 млн. долларов.

Кредитование предприятий

Банк, сохраняя достигнутые позиции по кредитованию в таких отраслях, как черная и цветная металлургия, добывающая (нефть и газ), производство минеральных удобрений и нефтепродуктов, активно кредитовал предприятия пищевой промышленности и транспорта, внешнеторговые объединения, субъекты Российской Федерации и муниципальные образования.

Приоритетом в получении кредитов пользовались прежде всего клиенты, имевшие наибольший объем бизнеса с Банком и наибольший объем оборотов по счетам в Банке. Это — один из главных принципов кредитной политики, который будет соблюдаться Банком и в дальнейшем. Общий кредитный портфель корпоративных клиентов составил на конец года 4 989 млрд. руб., или 1 075 млн. долларов США. Следует отметить, что происходит активная смена акцентов в географической концентрации портфеля кредитов — доля кредитов, выданных в Московском регионе, снизилась с 60% до 43% от суммы общего кредитного портфеля. При этом наиболее крупные портфели сформированы в следующих регионах: Западно-Сибирский — 97,76 млн. долларов, Нижегородский —72,02 млн. долларов, Самарский — 70,20 млн. долларов, Поволжский — 42,11 млн. долларов.

Новое в обслуживании корпоративных клиентов

С целью развития сотрудничества с крупными корпоративными клиентами в Банке начал формироваться институт менеджеров, наделенных реальными полномочиями для работы в этом направлении. Был также продолжен процесс формирования «Бизнес-центров» — специализированных филиалов по обслуживанию крупных клиентов в региональных центрах Банка в Омске и Санкт-Петербурге. Улучшение качества предоставляемых услуг способствовало увеличению числа крупных клиентов, обслуживающихся Банком. Банк разработал систему электронных платежей «Банк—Клиент», которая постоянно совершенствуется. Система позволяет быстро и качественно передавать фактически любую информацию, касающуюся различных сторон взаимодействия Банка и клиента. Новой услугой, которая активно внедрялась для крупных корпоративных клиентов Банка, стал финансовый инжиниринг. Эта услуга, реализуемая крупным корпоративным клиентам, позволила им получить в 1995 году дополнительную чистую прибыль в размере 38,7 млрд. руб. Разработана и внедрена новая услуга Банка — проект «Содействие бизнесу клиента» (Trade promotion), ориентированный на развитие торговых операций клиентов.

Документарный бизнес

В 1995 году Банк занимал лидирующее положение среди крупнейших российских банков по обслуживанию клиентов по документарным расчетам. В отчетном периоде проводились наиболее сложные расчеты в форме документарных аккредитивов и документарных инкассо, а также осуществлялись различные виды гарантийных операций по внешнеторговым сделкам. Общий оборот документарных операций Банка за 1995 год составил более 1,560 млрд. долларов, что в 1,3 раза превышает тот же показатель за предыдущий год. Сумма доходов по документарным операциям по сравнению с 1994 годом возросла в 2 раза и составила около 4 млн. долларов.

Инвестиционный бизнес и операции с ценными бумагами

Рынок государственных краткосрочных облигаций (ГКО) в 1995 году оставался одним из наиболее ликвидных и доходных для Банка сегментов финансового рынка. Комиссия Банка по прямым операциям с ГКО составляла от 0,05% до 1,6% в зависимости от объема средств клиентов.

Инкомбанк — крупнейший в России дилер на рынке облигаций ВВЗ. В 1995 году Инкомбанк осуществлял торговлю облигациями ВВЗ на российском и европейском рынках ценных бумаг. Более 90% торгового оборота по облигациям ВВЗ пришлось в отчетном году на внебиржевой оборот.

Казначейские обязательства (КО) являются расчетным инструментом погашения задолженности Министерства финансов Российской Федерации перед предприятиями-кредиторами. Учитывая преимущества налогообложения по данному активу, в периоды снижения процентных ставок Банк обеспечивал на этом направлении более высокую доходность, чем аналогичные вложения на рынке ГКО.

Работа с долговыми обязательствами банков и корпораций занимала видное место в деятельности Банка. Используя процентную и дисконтную формы векселей, Банк успешно и оперативно размещал собственные средства и средства клиентов на срок от 1 до 6 месяцев. Одновременно Банк обеспечил на этом направлении более высокую доходность, чем аналогичные вложения на рынке МБК. Надежность вложений клиентов обеспечивалась глубоким финансовым и экономическим анализом деятельности эмитента или авалиста.

Рынок ценных бумаг российских корпораций в 1995 году приобрел более цивилизованный характер в связи с тем, что возросла ликвидность, появились так называемые российские «blue chips», значительно улучшилась инфраструктура. Этот рынок в 1995 году отличала высокая доходность. Этим обстоятельством объясняется стратегия работы Банка с акциями приватизированных предприятий: арбитражные операции с бумагами, обладающими высоким спекулятивным потенциалом и значительно недооцененными, либо вложения в акции компаний в размерах, обеспечивающих влияние на управление компании-эмитента.

Обслуживание частных клиентов

В отчетном году произошло заметное расширение позиций Банка на сегменте обслуживания частных вкладчиков, по которому доля Банка на рынке возросла на 0,5% и составила 1,7%. Это второе место на рынке после Сбербанка РФ. В отчетном году Банк ввел в действие новые технологии по обслуживанию населения, что позволило значительно сократить время обслуживания клиентов. Были внедрены новые, более удобные для клиентов формы договоров, новые виды вкладов, удовлетворяющие любые потребности клиентуры. Постоянно расширяющаяся сеть филиалов Банка позволила принимать на обслуживание все большее количество частных клиентов. Суммарный остаток средств на депозитах частных клиентов составил на конец года 1 214,1 млрд. руб. и 210 млн. долларов США.

Корреспондентская сеть и расчеты

В 1995 году более 95% платежей клиентов Банка за пределами московского региона осуществлялись через рублевую корреспондентскую сеть, которая насчитывала на конец отчетного периода около 650 банков. Рублевая корреспондентская сеть Инкомбанка охватывает все регионы России и стран ближнего зарубежья. Возросло число банков-корреспондентов в дальнем зарубежье со счетами в российских рублях. 85% платежей банков-корреспондентов осуществляется по корреспондентской сети «день в день» с использованием большого числа транзитных банков в различных регионах России. Ежедневный оборот рублевой корреспондентской сети превышает 500 млрд. рублей. Время прохождения любого платежа снизилось до минимума. На конец 1995 года международная корреспондентская сеть Банка насчитывала 64 банка со счетом и более 100 банков без счета, что позволяло осуществлять расчеты клиентов в любой точке планеты в минимальные сроки. В 1995 году Банк добился признания со стороны различных ведущих финансовых институтов мира. Это выразилось, прежде всего, в предоставлении более чем 40 западными банками кредитных линий для подтверждения аккредитивов и гарантий, открываемых Инкомбанком, и дисконтирования векселей, авалируемых Банком, на общую сумму более 160 млн. долларов.

Международные расчетные операции Инкомбанк осуществляет через собственный Центр международных расчетов (ЦМР). Благодаря высокой квалификации персонала, передовым технологиям и собственному «ноу-хау» Инкомбанк заслуженно пользуется высокой репутацией по международным расчетам. Согласно оценкам банков-корреспондентов по качеству исполнения безусловных (чистых) платежей банк занимает лидирующие позиции среди европейских финансовых институтов. По данным за отчетный год, доля платежных сообщений, обрабатываемых автоматически, составляла в среднем 96-97%. Высокие стандарты работы ЦМР (ежедневная выверка счетов «Ностро», строгие контрольные процедуры, оперативная работа с невыясненными суммами), точность и аккуратность в исполнении расчетных обязательств (как собственных, так и клиентских) обеспечивают Инкомбанку значительные конкурентные преимущества на рынке банковских услуг и высокую репутацию в мировом банковском сообществе.

Торговый бизнес

В 1995 году был создан единый Дилинговый центр Инкомбанка, включающий в себя 18 активных рабочих мест. Центр, оборудованный по международным стандартам, позволил осуществлять торговлю основными финансовыми инструментами в системе «Reuter Dealing-2000» и существенно увеличить объем проводимых операций.

Основным достижением 1995 года стало начало формирования единого Treasury, что позволило:

- более четко структурировать три вида бизнеса: операции на валютном рынке, операции на денежном рынке и операции на рынке капиталов;
- более эффективно управлять краткосрочной ликвидностью Банка;
- избежать дублирования в управлении ресурсами Банка;
- упростить систему внутренних и внешних лимитов и управления рисками, сделать ее более «прозрачной»;
- получать дополнительный доход за счет более оперативного проведения активных операций;
- осуществлять сложные операции, например, кредитно-депозитные свопы, производить котировку основных мировых валют к рублю (немецкая марка, английский фунт, швейцарский франк, французский франк, итальянская лира, финская марка);
- использовать низкостоимостные пассивы, привлекаемые на западном рынке под залог ценных бумаг иностранных эмитентов, для проведения высокодоходных активных операций на внутреннем валютном рынке РФ.

Урожай-96

Пожинатимемо те, що посіємо

(Початок на 1-й стор.).

На нараді підкреслювали, що уряд тримає в полі зору такі гострі проблеми пріоритетної галузі, як контроль за нарощуванням поставок міндобрив, пального та інших ресурсів. Найближчим часом мають бути розв'язані питання про механізм оплати гібридного зерна кукурудзи, завершено вироблення конкретних пропозицій про створення спеціального фонду підтримки сільськогосподарських товаровиробників, повідомляє прес-служба Кабміну України.

Яка ж ситуація з ходом весняно-польових робіт на місцях, повідомляють наші кореспонденти.

«Чернігівщина не стояла й не стоятиме в чергах по хліб», — так оптимістично відповів на запитання, чому повільно розгортається в області посівна, начальник обласного управління сільського господарства і продовольства Василь Тунік. Як зазначив він, через затримку тепла перенесено строки сівби, але нині всі райони надолужують згаяне і, незважаючи на безліч проблем, все-таки сподіваються на більш-менш пристойний врожай.

Що ж найбільше непокоїть у ці дні хліборобів? Для проведення нормальної посівної потрібно 19 трильйонів карбованців, а за минулий врожай селяни отримали всього-на-всього 13 трильйонів. Отже, ще не дозрів хліб, а село вже знову в боржниках. Ремонтні майстерні віддали під чесне слово відлагоджену техніку — з нового урожаю треба віддати їм теж значний борг.

Через брак коштів сільгосппідприємства забезпечені лише на 34 відсотки дизпаливом, на 28 відсотків бензином. Бракує мінеральних добрив, якими держава зобов'язалася допомогти області, — за потреби 26 тисяч тонн завезено в господарства лише 8 тисяч тонн.

Через фінансову кризу змінено структуру посівних площ. Якщо картоплі плановано садити стільки ж, як торік (бо на неї є попит), то складніше з льоном. У Сосницькому, Корюківському, Борзнянському районах господарства масово відмовляються від вирощування льону — досі льонозаводи з ними не розрахувалися.

...А втім, певно, таки буде хліб і до нього. Бо в Менському, Бобровицькому, Борзнянському районах, де нині найвищі темпи робіт, люди сіють, орють, навіть без оплати, вірячи, що колись минуть часи тотальних боргів.

***

У три зміни працює грунтообробна й посівна техніка на полях дослідного господарства «Тучинське» Гощанського району Рівненщини, очолюване усдавленим хліборобом Миколою Зінчуком. Механізатори, котрі виконують змінні завдання, одержують подвійну оплату. Харчування людей, заправка техніки — безпосередньо в полі. За нинішньої весняної ситуації дорога кожна хвилина.

Повним ходом йде в області й підживлення озимих, сіють ярі культури. На полях залучено техніку не лише КСП, а й підприємств сільгоспхімії, РТП, водогосподарських організацій. Найвищі темпи в механізаторів Дубенського, Радивилівського, Млинівського районів. На півночі області, де чимало нашкодила повінь, найкраще працюють у Сарненському районі.

***

Запізніла весна, схоже, стане серйозним екзаменом для землеробів Харківщини. Нині на полях області закрито вологу трохи більше як на 100 тисячах гектарах. У деяких південних районах лише розпочалася сівба ячменю, вівса, гороху. Однак у північних регіонах області, на думку спеціалістів, висівати ранні зернові можна буде лише на початку травня. Таких пізніх строків хлібороби не пам'ятають. Окрім того в травні мають встигнути «кинути» в землю і технічні культури.

Редакція газети «Голос України» з глибоким сумом сповіщає, що на 75-му році життя помер відомий журналіст, колишній завідуючий корпунктом «Правди» у Києві

Михайло Семенович ОДИНЕЦЬ

і висловлює щире співчуття рідним і близьким покійного.

Календар «ГУ»

«А Я НЕ СКОРИЛАСЯ І В СЛЬОЗІ ВІДРОДИЛАСЯ»

Сьогодні минає 435 років від дня смерті Насті Лісовської, більш відомої у народі як Роксолана

Нині ім'я Роксолана зустрічається, мабуть, не рідше, ніж Настя, особливо в західноукраїнському регіоні, де народилася і виросла майбутня султана Стамбула. Хоча кілька віків тому такого імені в лексиконі нашого народу не було. Роксоланами турки називали всіх дівчат-невільниць, які потрапляли на кримські невільничі ринки з козацької України.

Саме на невільницькому базарі у Кафі спекотного літа 1520 року 15-літню Настю вперше і назвали Роксоланою. І купили з надією віддати її в султанський гарем. Як найкоштовніший діамант.

Юна українська бранка, потрапивши вперше на очі могутнього і жорстокого Сулеймана I, не впала до ніг повелителя 30-ти держав, як то мала робити кожна наложниця султанського гарему, а гордо, сміливо, нескорено глянула у вічі тому, перед ким тремтіло півсвіту.

І це вразило, загіпнотизувало Сулеймана.

Очевидно, на жорстокого повелителя, який відправляв своїх підданих на смерть за найменшу необачність, справила сильне враження не стільки краса дівчини — в султанському гаремі не було негарних, — скільки її людська гідність, дівоча гордість, що в султанському палаці ніхто не вартували і могли дорого обійтися тим, хто ці якості не втратив.

Настя Лісовська не тільки стала улюбленою і найближчою дружиною грізного Сулеймана, народила йому сина Селіма, а й на багато років, практично до самої смерті в 1561 році, була чи не найпершою порадницею правителя великої Порти, мала величезний вплив на політику Османської імперії та й, зрештою, Європи. Вона вільно спілкувалася латиною з послами європейських країн, які приїжджали у султанський палац, писала вірші, перебувала поруч із Сулейманом I Пишним на різних прийомах і банкетах. Мало того, позувала художникам, хоч за тодішніми ісламськими канонами не можна було малювати не тільки людину, а й птахів і звірів. Полонений Настиною любов'ю, султан повідбавав жінок зі свого гарему чоловікам зі свого оточення, а єдиній коханій дружині надав титулу великої султани Стамбула — такої почесті, до речі, не знала жодна жінка в Туреччині.

Настя була ерудованою, кмітливою, розумною і духовно багатою жінкою. А коли цього вимагали обставини, то і нещадно жорстокою зі своїми суперниками-ворогами. За намовою Роксолани султан стратив спочатку великого візира Ібрагім-пашу, до речі, свого великого друга ще з дитинства, а згодом — і рідного сина й онука від першої дружини Фатіми. Таким чином намісником царя царів на землі став Роксоланин син Селім. Сулейман настільки любив свою «українську квітку», що коли в 1540 році довідався про її намір його отруїти і таким чином посадити на престол Селіма, то наказав стратити всіх змовників, а на Роксолану не підняв руки. Коли через двадцять років невблаганна смерть забирала від нього кохану дружину, султан стояв біля її ліжка навколішки і плакав.

Образ Роксолани став символом нескореності української жінки, її любові до рідної землі в екстремальних умовах, коли, здається, що саме небо відхилилося від неї. Крізь золотий блиск султанового палацу вона завжди бачила рідну Україну, марила нею все життя і допомагала, чим тільки могла. А могла султана Стамбула багато. Сорок один рік турки не чинили нападу на Україну, не палили її міста і села, не забирали в ясир людей. Не дозволяв цього робити Сулейман I Пишний і кримським татарам.

Роман ВАТРИЧ.

На знімку: Роксолана (копія з гравюри 1596р.).

Вітчизняний стиль

Кожній людині — по одежині

(Початок на 1-й стор.).

Зокрема, керівника та трудовий колектив відзначено численними експертами Інституту міжнародних фінансів та економічного партнерства, Міжнародної академії лідерів бізнесу та адміністрації, програми «Посли американського народу». Висока рейтингова оцінка організаторів всесвітнього проекту «За успішне економічне виживання і розвиток» нині як прохідний бал до сфери впливового європейського бізнесу, тобто безпосередньо впливає на результати контактів з великим колом провідних бізнесменів, підприємців із промислово розвинених країн світу.

Звісно, престижна нагорода «Факел Бірмінгама» потрапила до Чернігова не випадково.

— За минулий рік ми на 100 відсотків відновили асортимент продукції, — розповідає Віктор Попов. — Завдяки кредиту в 20 мільйонів марок акціонерне товариство закупило той мінімум новітнього технологічного обладнання німецьких фірм, що сприяв підвищенню якості тканин. Вони стали конкурентоспроможні, відповідно до найвищих міжнародних сертифікаційних стандартів. Лише за рік ми збільшили експорт своєї продукції у шість разів і довели загальні обсяги реалізації тканин у США, ФРН, Францію, Італію до 8 мільйонів доларів.

Донедавна камвольно-суконний комбінат працював тільки на внутрішній ринок. Тепер «прорив у Європу» забезпечує 50 відсотків фінансових надходжень підприємства. Останнім часом дизайнери АТ підготували для споживачів як України, так і зарубіжжя 275 нових зразків тканин. Адже чим більше вибору, тим краща закупівля.

Як вважають на «Чексілі», велику роль у змінах на краще відіграла й реструктуризація приватизованого комбінату на більш як 20 самостійних юридичних підрозділах — фірм, фабрик, товариств з обмеженою відповідальністю — та їх об'єднання на якісно нових засадах. Делегування владних повноважень у «низи» сприяло розвиткові підприємницької ініціативи, швидкому становленню всіх ланок виробництва на рейки ринкових економічних відносин. Недаремно тут великого значення надають маркетингу, рекламі продукції на виставках, у засобах масової інформації. Крім мети завоювати європейський ринок, текстильники «Чексилу» покладають великі надії на вітчизняного споживача, для якого плановано збільшити обсяги виробництва чоловічого та жіночого одягу, а також тканин на пошиття форми військовим, міліціонерам. Тут обіцяють «одягнути» митників, прокурорів і лісників.

Чернігів.

Сергій ПАВЛЕНКО.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Сепаратор як запорука чистого виробництва

Зроблено перший крок до екологічно чистого виробництва металургійної сировини. А саме, створено сепаратор сухого збагачення магнітних кварцитів у підземних умовах. Це розробка співробітників Гірничої академії наук України (Кривий Ріг).

Принципова відмінність новинки від нинішніх агрегатів у тому, що частки, які містять залізо, від порожньої породи відокремлює не вода, а потік повітря і додаткова магнітна система.

Нині перед гірничодобувною промисловістю стоїть важливе завдання — впровадження так званих камерних систем розробки бідних руд з наступною ліквідацією виробленого простору. Це цілком вирішувано шляхом закладання підземних пустот сумішами, які містять цемент, чи обвалюванням порожніх порід, які налягають.

Але доцільніше застосовувати під землею екологічно чистий спосіб сухого збагачення корисних копалин, який дозволить використовувати відходи переробки для заповнення порожнин, піднімаючи на поверхню лише концентрат.

— Незважаючи на великий обсяг виконаних науково- дослідних і проектних робіт, — говорить один із авторів цієї розробки академік Георгій Губін, — багато технічних проблем докорінної перебудови підземного видобутку корисних копалин залишаються невирішеними. В їх числі — розробка методів розрахунку стійких за формою і максимальних за розмірами підземних камер, пошук їх раціональної експлуатації, організація робіт щодо спускання і монтування обладнання для підземної обробки бідних руд. До розв'язання цих завдань необхідно підключити і НАН України, і вузи, і відомчі інститути.

Михайло НЕХЛЮДОВ.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23, телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 339474.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311077.